

הישיבה המאה ושבעים – המאה שבעים ואחת (ק"ע – קע"א)

ביום רביעי, י"ד באייר התשמ"ד (16 במאי 1984), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים ש' אברמסון, ע' אורנון, ש' אירמאי, א' אמיר, י' בלאו (יו"ר), ז' בן-חיים, נ' ברגרין, ג' גולדנברג, א' דותן, מ' מדן, א' מירסקי, ש' מלצר, ד' סדן, גב"ע צרפתי, מ"צ קדרי, י' רצהבי, י' שבטיאל.
עובדי האקדמיה הגברות ש' בהט, ע' קלין, ר' אלמגור-רמון, צ' שפירא והאדונים נ' אפרתי וי' ינאי.
אורחים: בנות הא' מ' מייזלש ז"ל וגב' סדן.

התנצלו: האדונים א' אבן-שושן (חולה), א"א אורבך (חולה), ח' איזק, ע' איתן, מ' בר-אשר (בחור"ל), א' ברוידא (בחור"ל), א' טל (בחור"ל), א' מגד (בחור"ל), ש' מורג, מ' מיקם, י' מנצור, א' פורת, ח' רבין (בחור"ל).

- סדר היום:**
- דברים לזכר הא' משה מייזלש ז"ל, מפי הא' ד' סדן יבל"א
  - איחולי החלמה לא' א' אבן-שושן וי' בן-נון
  - מונחים ב'אוצר אונסק"ו' (UNESCO Thesaurus)
  - התעתיק מערבית לעברית (המשך הדיון)
ה. בחירות למנהלה

א.

הא' בלאו (יו"ר): אני פותח את ישיבת המליאה של האקדמיה.
חברי האקדמיה היקרים, משפחת מייזלש הנכבדה! מאז ישיבתה האחרונה של מליאת האקדמיה הלך מאתנו חבר יקר, משה מייזלש ז"ל. יספיד אותו חברנו דב סדן.
(חברי האקדמיה מכבדים בקימה את זכרו של המנוח).
הא' סדן נושא דברים לזכרו של משה מייזלש ז"ל.

ב.

הא' בלאו: מבקש אני לשלוח איחולי החלמה בשם האקדמיה כולה לחברנו אברהם אבן-שושן ולגמלאי לשכתנו בחיפה, האינג' יוסף בן-נון.

ג.

הא' בלאו: על סדר היום ענייני מינוח – אוצר אונסק"ו. אני מציע שנעבור יחד על אותם המונחים שמופיעים בדפים המצורפים, ושיש בהם משום חידוש לשוני; הם מסומנים בחץ.
מס' 1.1 א – המונח הראשון הוא descriptor. הכוונה היא לסמל, מלה או סימן, המציין לאיזה סוג או קבוצה שייכים מושג או מלה מסוימת, לצורך מפתוח. ההצעה המקורית של

הוועדה הייתה תִּאָרָן, וכעת מוצע המונח צִין, ובשליה, כמובן, לא צִין - non-descriptor (מס' 1.1ב).

אם אין מתנגדים, נרשום לפנינו שהמונחים "ציין" ו"לא ציין" - נתקבלו. המונח הבא מס' 4.0 - facility. הכוונה היא ליכולת טכנית לעשות דבר מסוים. לדוגמה, בבית מלון יש אפשרות לתקשורת לכתבנים. הוצע - "אֶפְשָׁרֵת". זו איננה המלה היפה ביותר שאפשר לתאר, אולם הוועדה לא הצליחה להציע מונח מוצלח יותר. אם יוצע מונח מוצלח יותר, אני חושב, שהמליאה רק תשמח לקבל אותו.

הא' אירמאי: המלה מקובלת בצה"ל משנות החמישים, (הא' דותן: גם בכתב?) והיא מופיעה גם במילון הצבאי.

הא' בלאו: אם יש לכם הצעות, אשמח לשמוע אותן.

הא' קדרי: אני חושב על הצורה הארמית המשוערת המקבילה של המלה - כְּהִלוֹת.

הא' דותן: זה מזכיר - כוהל.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את שני המונחים - אפשרות וכהלות.

הצבעה

6 - בעד המונח אֶפְשָׁרֵת

3 - בעד המונח כְּהִלוֹת

המונח אֶפְשָׁרֵת נתקבל.

הא' אברמסון: אני מציע לדחות את ההכרעה לישיבה הבאה, אם רק חמישה חברים מתוך עשרים מצביעים בעד המונח.

הא' בלאו: מה אתה מציע?

הא' אירמאי: ברצוני להסביר לכם מה פירושו של האוצר שהופיע בהוצאת אונסק"ו. המועצה הלאומית למחקר ופיתוח מדפיסה עכשיו רשימה של כל נושאי המחקר האפשריים; מזה, בתחומי הטכנולוגיה והמדעים המדויקים - כעשרת אלפים. התנדבתי לתרגם את אוצר אונסק"ו מאנגלית לעברית, כעשרת אלפים ערכים. כמה ערכים הם בגדר חידושים, ואם לא נחליט עליהם היום, יודפסו מונחים שרירותיים. זאת אומרת, שאין כאן עניין שאפשר לדחותו, מכיוון שחייבים להדפיס את האוצר עכשיו. כבר איחרנו בשנה, ואין הם מוכנים לדחייה נוספת. הואיל והמונח אפשרות מקובל בצבא, אני מציע לאשר אותו. בעוד שנה או שנתיים תוכל האקדמיה לדון בכך מחדש, ולהציע מונח טוב יותר. אני מבקש לא להשאיר את העניין פתוח וללא הכרעה.

הא' בנדויד: אפשר להעלות לדיון מונח שאין בצדו חץ?

הא' בלאו: כל מלה אפשר להעלותה לדיון. זה דיון של רשות. דיון של חובה מתנהל על מלים שלגביהן התעוררו קשיים גדולים יותר.

אני מציע שאעמיד להצבעה נוספת את המלה **אפשרות**. נראה, מה יהיה מספר התומכים במלה, ולפי זה נחליט.

הא' דותן: אולי לפני כן יביא לנו הא' אירמאי כמה דוגמאות של השימוש במלה.

הא' אירמאי: בכל מפעל יש חלקים המשרתים אותו ובלעדיהם אין המפעל יכול לפעול. אלה דברים שמאפשרים למתקן גדול לפעול. לדוגמה, מוסד מסוים שיש לו מחלקה עם מכוונת כתיבה או מחשבי עזר; או שירות של טלפון או מברקה בבית-מלון, או בית-חולים בעיר. זה יכול להיות שירות, גוף, או אפילו מבנה או כלים, המאפשרים ליחידה מורכבת לפעול ומסייעים לה. המונח כללי מאוד.

הא' בלאו: המונח "שירות" איננו בא בחשבון?

הא' אירמאי: לא, שירות זה service.

הא' בלאו: גם ל-facility יש משמעות של שירות.

הא' אירמאי: זוהי אחת ההוראות הרבות של המושג. למשל, מכונה: מכונה נספחת איננה שירות, היא facility. אנו זקוקים למלה "שירות" בתור service כמקובל בתעשייה ובצבא. המלה "שירות" מתאימה בדיקו ל"סרוויס", ומבחינים בין "סרוויס" לבין "facility". לנו יש צורך בשני המונחים, והואיל והמונח "שירות" מקובל ורווח, אסור לגעת בו.

הא' דותן: ומה על המלה "עֲזָרִים"?

הא' אירמאי: "עזרים" זה מה שנקרא aids. זה לא דבר עיקרי, אלא דבר טפל, שאפשר גם בלעדיו, בשעה שבלי "אפשרות" אין הפעולות אפשריות.

הא' קדרי: איך תאמר זאת ברבים?

הא' אירמאי: אפשרות.

הא' מלצר: אני רואה ברשימה מונחים שהם מסומנים בחץ ומונחים שאינם מסומנים בחץ, ולא ברור מה ההבדל ביניהם. נראה לי, שאי אפשר לדון בכל המונחים האלה במושב הגדול הזה של המליאה. עצתי היא, שיתנדבו או יתמנו שלושה או חמישה חברים, שידונו במונחים אלה בישיבה מיוחדת. כנגד זה אנו צריכים לעבור לעניינים שנוגעים לכל הקהל הגדול, לעיתונות ולכל מורה, והם ענייני הכתיב.

הא' בלאו: המצב הוא, שבקשתו של הא' מלצר כבר נתמלאה. סדרי העבודה של האקדמיה כך הם, לפי החלטה שנתקבלה לפני שנים אחדות: מתכנסת ישיבה מיוחדת, שמשותף בה מספר קטן של חברים, והם מחליטים מה שמחליטים ומביאים לפני המליאה רק את העניינים שיש להם משמעות לשונית גדולה יותר. הדבר הזה כבר נעשה. אחרי שוועד המינוח החליט, הובאה הרשימה לפני שני הוועדים. המונחים הללו נדונו ועניינם הוחלט, להוציא המונח **אפשרות**. מאחר שיש למלה זו משמעות לשונית מסוימת, ראו שני הוועדים למתאים להביא זאת לפני המליאה. כך אף לגבי שאר המונחים המסומנים בחץ. רק בהם נדון כאן. המונחים שאינם מסומנים בחץ, נראה לנו שאין בעיות לגביהם; אבל

מובן, שאם מתעוררת בעיה - ואמרתי זאת גם למר בנדויד - המליאה רשאית לדון בעניין.

הגב' **הראבן**: יש כאן מספר מלים שנמצאות בשימוש רווח בגופים שונים. אין כאן הבחנה בין aim לבין goal, וקיים הבדל בשימוש בין "מטרה" לבין "יעד". אשר למונח briefing, debriefing - כל הגופים המבצעים במדינה משתמשים במלים תדרוך ותחקור. אשר למונח "אפליאנס" - appliance - כאן מוצע "מכשיר בית"; מקובלת המלה "אבזר". הוא הדין במלה "סכסוך", ולא המלה שכתובה כאן, "ניגוד". יש כאן עוד הרבה מלים שמצויות בשימוש רווח, וכאן כתבו אותן בצורה אחרת.

הא' **אירמאי**: הצענו להבחין בין "aim" ל-"goal", אבל גם בוועד המינוח וגם בשני הוועדים החליטו שלמעשה ההבחנה קשה מאוד הן באנגלית והן בעברית, ולכן מוטב להשאיר את שניהם, וכל אחד ייתן לכך את הגוון הרצוי לו. לא הצלחנו לברר באנגלית את ההבדל המהותי בין שניהם. לפי המילונים, אלה מושגים כמעט זהים. הבחנה זו הייתה לנגד עינינו, נדונה והוחלט שלא להכניס אותה.

ואשר למנוח appliance: בתחום הטכנולוגיה קוראים בשם "אבזר", למשל, לחלק שיש לחבר לצינור או לצנרת, חלקים טפלים המשמשים להרכבת דבר שלם, fittings באנגלית. המונח מקובל כבר כשישים שנה, וכך מלמדים בכל בתי-הספר ובכל התעשייה. ההגדרה המדויקת של "אפליאנס" היא: מכשיר ביתי, המופעל בד"כ בזרם חשמלי, כגון מכונת כביסה, מְקֵלָה, מערבל. המכשירים הביתיים בלבד נקראים "אפליאנס", גם אם לפעמים יכולים הם למצוא שימוש במשרד, כגון, שואב אבק. המלה "אפליאנס" מתייחסת רק למכשירים ביתיים המופעלים על ידי מנוע. הייתה הצעה אחרת, "תשמיש", והיא בוטלה, אם כי קיימים בלשון תשמישי קדושה, וועד הלשון קבע גם מונח "תשמישי רחצה". הצענו לקרוא לזה "תשמיש בית", אבל אמרו, שזה מזכיר תשמישי קדושה ותשמיש מיטה, והציעו שלא להשתמש ב"תשמיש". אחרי דיון, הוחלט לתת שם כללי - "מכשירי בית", כלומר מכשירים המשמשים בבית. אשר למלים briefing, debriefing - המלים האלה לא הובאו כאן, כי באו בהצעה המקורית, "תחקור" ו"תדרוך", ואיש לא ערער על כך. היה רק דיון לגבי המלה "תחקיר", ולכן היא הובאה כאן. לא הובאו כאן מלים שאין לגביהן הסכמה, אלא רק מלים שנדונו בוועדות ובוועדים, ושהאקדמיה טרם אישרה אותן, אף שלא נתקבלו לגביהן הערות. ברצוני לציין כאן לשבחם של חברי האקדמיה, שהפעם קיבלנו מהם הרבה מאוד הערות, הרבה יותר מאשר לכל מילון אחר - ואני אומר זאת במיוחד לחברנו מלצר, שהופתע מעובדה זו. כל ההערות נדונו הן בוועד המינוח והן בשני הוועדים, וזאת אומרת שהכול הובא בחשבון ונתקבל אחר דיון ארוך וממצה ואחרי שהחברים העירו את הערותיהם.

הא' **בלאו**: גב' הראבן, האם התשובה מספקת אותך, או האם היית רוצה שנדון בכמה מהמונחים שהזכרת?

הגב' **הראבן**: כסופרת התשובה איננה מספקת... (הא' **בלאו**: וכחברת האקדמיה?) השאלה קשה. אם אפשר עוד לדון, הייתי מציעה לדון.

הא' **אירמאי**: הסברתי את הנימוקים. ידפסו זאת כפי שזה מופיע.

הא' **דוּתן**: שאלה לא' אירמאי: כלום זה מילון כמו כל מילון מקצועי שאנו דנים בו? האין זאת רשימת מלים לקהל הרחב? ואז, השגותיה של הגב' הראבן בהחלט במקומן.

הא' **אירמאי**: זהו מילון מקצועי מובהק שנועד למעשה לאפשר לספריות לרשום את הכותרת. בספרייה כל דבר ודבר נמצא תחת כותרת מסוימת. נוסף לכך, חוקרים המגישים הצעות מחקר לגופים ציבוריים בארץ לשם קבלת מימון, חייבים לציין תחת איזו כותרת או מלת מפתח הם מסווגים את המחקר. כאן מדובר ברשימת כותרות כאלה. אלה אינן מלים לשימוש כללי, אלא מלים לצורכי סיווג, מיון ומפתוח בלבד.

הא' **בלאו**: לפי הצעת הא' אברמסון אני חוזר למלה אפשרות, כדי לראות אם תהיה תמיכה גדולה יותר במונח הזה.
מי תומך במונח אפשרות?

הצבעה

בעד המונח אפשרות - 9

המונח אפשרות נתקבל.

הא' **בנדויד**: יש לי שאלה קצת עקרונית על צורת התרגומים של שלושה מונחים. מדוע תמיד מתחמקים מן המלים הפשוטות? ניקח את המונח research - כתוב: "עשה מחקר, חיקר", תחת זאת מציעים: ערך מחקר; במה 'ערך' טוב מ'עשה'?

הא' **אירמאי**: בהצעה המקורית היה כתוב - עשה מחקר. באחד השלבים מחקו את "עשה" והשאירו "ערך". (הא' בנדויד: מדוע?) סברו ש"ערך מחקר" טוב יותר.

הא' **בנדויד**: יש לי שאלה דומה על המושג "אקספרימנט" - "ערך ניסוי". ואני שואל: מדוע צריך לנסח: "ערך ניסוי"? והלוא הרבה פעמים אומרים זאת במלים פשוטות: עשה ניסיון, נכון?

הא' **אירמאי**: זה לא אותו דבר. במדע מבחינים היטב בין ניסוי לבין ניסיון, אם כי בחיי יום-יום אין מבחינים. ניסיון הוא מה שאדם רוכש בחיים, בה בשעה שניסוי הוא ניסיון מלאכותי שאנו עושים במעבדה. לכן מוכרחים לערוך ניסוי.

הא' **בנדויד**: "עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו, ועמד בכולם" (אבות ה,ג), "והאלוהים ניסה את אברהם"... (הא' **אירמאי**: זה ניסיון אחר...) (י' **ינאי**: זה לא היה במעבדה...)

הא' **אורנן**: אינני חושב שגישה נכונה היא, לבטל מלה שהיא כביכול "לא פשוטה" ולהמיר אותה ב"מלה פשוטה". ב"ערך" יש מעשה. יש הרבה מאוד מלות מעשה, אלא שנוסף כאן גם עניין של מחשבה מראש, של איזה סדר. אינני חושב שצריך להמיר אותה ב"עשה", ולא רק פה אלא גם בהרבה מקומות אחרים. אני אומר זאת לא' בנדויד. אני יודע את גישתו, אבל כלל אינני שלם אתה.

הא' **בלאו**: אינני מאמין, שאם כתוב כאן "ערך", פסלנו בזה את "עשה", ושאם כתוב כאן "עשה" - פסלנו בזה את "ערך". אלה הן מלים כלליות.

הא' רצהבי: אני מצטרף לדעתו של הא' בנדויד. 'עשה מחקר' פירושו כמשמעו. ואילו 'ערך מחקר' עניינו לא מעשה הכתיבה אלא הסידור, העריכה וההתקנה. שכן מצינו שהתרגום הארמי של 'ערך' הוא 'סידר'. 'ויערך את העצים' (בראשית כב,ט) - ו'סדר ית אעיא'; 'נרות המערכה' (שמות לט, לז) - 'בוציני סדרא'. 'ערך' הולם יותר את עבודת העורך את החומר מבחינת הסגנון וסדר הדברים.

הא' בלאו: ודאי ש"ערך" יש לו גם הוראה זו.

הא' רצהבי: בימי הביניים השתמשו בשרש ער"ך לחיבור שיר בעקבות הערבית 'נט'ם שער'. 'עורכי השירים' הם כותבי השיר, היינו המשוררים.

הא' בלאו: אין שום ספק, שגם ההוראה הזאת קיימת.

הא' רצהבי: ספק אם מצוי במקורות שימוש של "ערך" במונח "עשה".

הא' אירמאי: אין כאן כל סתירה. אנו אומרים: ערך דו"ח. את הדו"ח עורכים כשם שעורכים כל כתיבה. לערוך מחקר פירושו להכין את המערכת לביצוע מחקר. המלה "ערך" היא בסדר גמור, כי בלי מערכת אין מחקר. (הא' רצהבי: השימוש החדש...) אני מדבר על השימוש הרווח בעבודות מדעיות חדשות.

הא' רצהבי: במונח הקודם כתוב - 'מחקר על ידי'. מדוע 'על ידי' למה לא נאמר - מחקר בשאלות ותשובות? (הא' אירמאי: אין לי התנגדות).

הא' בלאו: אני עובר למונח $display - 7.2$. האקדמיה החליטה בזמנו, שהרקע, שמציגים עליו, הוא המצג. בציבור מקובל להשתמש בצורה צג. כמה חברים הציעו, שהמליאה תאשר ליד מצג גם את הצורה צג. אתם מתבקשים להכריע בזה: האם נמשיך ונשמור על מצג, או האם נוסיף למצג גם את הצורה צג.

הא' דותן: האם צג לא מקובל ונפוץ מאוד?

הא' בלאו: מקובל, אבל לא אושר. הצורה המאושרת היא מצג. שתי האפשרויות הן: האחת - הצורה "מצג" בלבד, והשנייה - "מצג" ו"צג". אני מעמיד זאת להצבעה.

הצבעה

5 - בעד המונח מצג בלבד

9 - בעד האפשרות להשתמש בנוסף למצג גם בצורה צג

הצורות מצג וצג נתקבלו.

הא' בלאו: נשתמש אפוא גם בצורה צג.

הא' אלדר: האם אפשר לשאול שאלה לגבי ניקוד "מצג"? בהצעת הוועדה מנוקד מונח זה כמו מפל, מצע (משקל מקטל). האם לא ראוי שינוקד במשקל מקטל (המיוחד לשמות מכשירים וכלים) כמו מגב?

הא' דותן: זה אינו מכשיר.

הא' ינאי: ויש מכשירים וכלים שאינם במשקל מְפַעֵל, למשל: מְזַגְג, מְגַל, מְצַת, מְקַב.

הא' בלאו: המונח 13.3 - personnel - פרסונל, חבר עובדים. ההצעה היא להשתמש במלה סגל, כפי שזה מקובל בציבור שנים רבות.
 המונח 13.6 - wild life - הכוונה לטבע הפראי עם החיות שבטבע.

הא' אירמאי: רק לבעלי החיים בטבע.

הא' בלאו: ההצעה היא חי-בר.
 מונח ממוקפק במקצת הוא 20.4א. מדובר בחלק של מכשיר, חלק שנע הלוך וחזור הנה והנה. ההצעה היא - נענע.

הא' בנדויד: במקור כתוב - נדנע או נענד.

הא' בלאו: אחת ההצעות הייתה נדנע. ההצעה הזאת לא נתקבלה בישיבת שני הוועדים, ואז באה ההצעה נענע. בשני הוועדים נתקבלה ההצעה נענע. (הא' דותן: כי לא ידעו להחליט אם נד קודם או נע קודם...)

הא' מלצר: זה שם או פועל?

הא' בלאו: שם. חלק של מכשיר.

הא' אירמאי: אסביר את המונח. מי שראה קטר, הגלגלים שבו מחוברים אל הבוכנה על ידי מוט שנע הנה ושוב (מראה את התנועה). תנועה זו חשובה בכל מכוונות בוכנה.

הא' מלצר: עד עכשיו לא היה מונח?

הא' אירמאי: עד היום לא היה מונח. לכן הוצעו הצעות שונות. תחילה הוצע נענד, אחר כך הוצע נדנע. בשני הוועדים, כפי שאמר היושב-ראש, הוחלט שהמונח יהיה נענע. פה מדובר על סוג תנועה.

הא' אורנן: הבעיה, שהמלה נענע מצויה בעברית, והיא שם של צמח ידוע.

הא' ינאי: האקדמיה אישרה לכך גם את המונח מְנַתָּה (בצד המונח נְעָנַע).

הא' מלצר: אין קשר בין השניים. נענע הצמח לא יתחלף בנענע החלק במכונה.

הא' אלדר: אני מבקש לחזור למונח חי-בר. המקף כאן יוצר צָרְף, (היינו, צירוף הדוק וקבוע של שני בסיסים) המחייב, לדעתי, צורת סמיכות (כמו בית-הבראה וכד'), ולכן צריך להיות חי-בר.

הא' בלאו: זוהי יחידה אחת.

הא' **אלדר**: שמא נבטל את המקף וניצור הרֶכֶב (מיזוגי של שני הבסיסים למלה אחת) כעין חִידָק?

הא' **בלאו**: יש יתרון למקף הזה.

הא' **אירמאי**: ההצעה המקורית היתה **חייבר**, במלה אחת, על משקל חייִדִק. בוועד המינוח החליטו לשים מקף.

הא' **אזר**: לגבי נענע - אני מבין שזה שם פעולה.

הא' **בלאו**: זה משמש כדי לציין חלק מסוים.

הא' **אירמאי**: אולי אסביר זאת. הכוונה למלה שתבוא בצירוף למלים אחרות. אם היא תבוא בסמיכות זה יהיה נענע, אם היא תבוא בצורה תוארית זה יהי נענעי.

קריאה: מדוע לא נענוע?

הא' **אירמאי**: אינני מנענע שום דבר. אין לזה קשר לנענוע.

הגב' **הראבן**: זה הלוך ושוב...

הא' **אלדר**: לגבי שם התואר אני מציע את הצורה נְעִיעַ במקום "חלק נענע".

הא' **בלאו**: הכוונה הייתה להצעה של שם תואר, והמונח שבא אחריו יוכיח. המונח 20.4 הוא חלק נענע. זוהי ההצעה. ל"נענע" יש חסרון. יש לו יתרונות, אבל יש לו חסרון, שהוא אפילו איננו מנסה להביע את התנועה של הלוך וחזור. "נענד" לפחות מנסה (ואינני אומר, שבהצלחה) להביע תנועה לכאן ותנועה לשם. זה היה הרעיון. באיזו מידה הצליח הרעיון, זו שאלה אחרת.

הא' **אמיר**: אולי אפשר להציע כאן את המונח שְבֻשָׁב, או שְבֻשָׁבִת?

הא' **בלאו**: איך תביע את הבינוני? אנו זקוקים לשם תואר.

הא' **זותן**: המונח נענע איננו טוב, הוא איננו מביע מה שאנו רוצים להביע.

הא' **בלאו**: זה לא חייב להיות ברור.

הא' **זותן**: כאן אנחנו מפרידים במחשבתנו בין שני המרכיבים ואומרים: נע, נע. אבל בדיבור זוהי מלה אחת. זוהי צורה שמנית. אם ירצה מישהו לגזור ממנה פועל, בדרך הטבע יחזור אל הפועל נענע, והפועל נענע בוודאי איננו מביע את הדבר הזה. לכן, לדעתי, חייבים להתרחק מהצירוף נענע. אפילו אם נחזור להצעה הקודמת, נענד או נדנע, החידוש הזה יהיה טוב יותר, משום שאז מרגישים את שני המרכיבים.

הא' **בלאו**: לנענד יש רק החיסרון שהוא יותר מדי ברור. לנענע יש יתרון שאפשר להסביר אותו. אבל אין המלים צריכות להיות מובנות. (**קריאה**: כאן המלה ממש מטשטשת את המובן. היא מעלה את האסוציאציה של נענוע.) אולי אפשר **שבשב**?

הא' **אירמאי**: ההצעה הזו איננה באה בחשבון. האקדמיה אישרה שבשב בשביל vane, זאת אומרת אחת הכפות של כל מיני מכונות סיבוביות.

הא' **בלאו**: איך מנוקד השבשב?

הא' **אירמאי**: בשני פתחים (המילון למונחי משאבות). "שבשב" וכן גם "שבשבת" תפוסים ואי אפשר להעמיס עליהם הוראה נוספת. המונח הנדון חשוב מאוד, ואני באמת מבקש מהמליאה, על אף הליקוי, לקבל את ההצעה נדנע או נענד, כי זה מאפשר ליצור פועל **לנענד** או **לנדנע**, והפועל דרוש לנו. נוכל לומר אז גם נדנוע או נענוד. אין כאן החשש שציינו לגבי שבשב ונענע.

הא' **בלאו**: לא מובן לי, מדוע יש צורך בפועל. הלא אינו מופיע ברשימה.

הא' **אירמאי**: הרשימה הזו איננה רשימה מלאה של ענף מכונות. אלה הם שמות של נושאי מחקר בלבד. כאשר מופיע שם שם עצם, לא הובאו לאישור המליאה מלים נוספות מאותו שורש, אבל יש צורך גם בפועל. (הא' **בלאו**: כיצד זה דרוש?) כדי לבטא את הפעולה - to reciprocate.

הא' **בלאו**: כמונח הוא לא דרוש.

הא' **אירמאי**: יש מונח כזה. (הא' **בלאו**: אבל לא כאן.) באוצר אונסק"ו הפועל הזה איננו מופיע, לכן לא הוגש כאן. כאן הוגשו רק המלים שהופיעו בתור כותרת של נושא מחקר, ובדרך כלל צורף שם פועל, כי נושאי מחקר הם תמיד בצורת שמות. הפעלים המעטים שהוזכרו כאן הופיעו רק בהסברים, אבל יש צורך בזה.

הא' **קדרי**: אנו מתכוונים לתנועה של הלוח ושוב; החלק האחד של שב כבר קיים, והבעיה היא שיש לשבשב שימוש אחר. הייתי חושב על יצירת שורש של הלוח ושוב - לכשב. (הא' **אירמאי**: זה יכול להיות.)

הא' **אלדר**: אני מציע להשתמש בשורש נוד - שינוד כמו שינוע.

הא' **בלאו**: איך יהיה הבינוני? (הא' **אירמאי**: שונד?)

הא' **אלדר**: אנו אומרים משונע. זה יהיה משונד.

הגב' **הראבן**: חיזוק לדברי הא' קדרי. יש לנו כמה פעלים מורכבים כאלה. בחיל אוויר אומרים "עלרוד המטוס" מלשון עלה נרד. האם לא מתכוונים כאן לתנועת מטוטלת?

הא' **אירמאי**: לא. זה באותו קו ישר.

הגב' **הראבן**: אפשר לומר לכשוב או לכָּשֵׁב.

הא' **שבטיאל**: יש לי הצעה - רצשב מלשון רץ ושוב.

הא' **מלצר**: לפי ההסבר על הבוכנה והמוטות, החלק הזה איננו סתם רץ ושב, או נע ונד, אלא הוא מניע משהו.

הא' **אירמאי**: יש מנגנון מניע מסובך, המורכב ממוטות שונים, כגון קנה הבוכנה שהוא היחיד שמבצע תנועה זו. חלקים אחרים מבצעים תנועות סיבוביות או תנועות מסובכות יותר. כאן אנו מדברים על תנועת הבוכנה עם הקנה שלה.

הא' **מלצר**: התנועה הזו מתפלגת...

הא' **אירמאי**: ההינע זה כל המנגנון. אני מדבר רק על אחת התנועות האלה, כי במכניקה מלמדים שיש תנועות מסוגים שונים, כגון, תנועה סיבובית, ותנועה reciprocating, ז"א תנועה נענעתית, או מה שנחליט.

הא' **מלצר**: החלק הזה לא נח אף פעם?

הא' **אירמאי**: לא, הוא נח רק בקצוות, כמו מוטטלת, הנחה כאשר היא משנה כיוון. אבל האופייני כאן הוא לא המנוחה, אלא התנועה הלוחך ושוב.

הא' **אברמסון**: כיצד לימדו זאת עד היום?

הא' **אירמאי**: פשוט מאוד! אמרו: רסיפרוקייטד, וכך מלמדים בארץ.

הא' **אורנן**: תנועת הלוחך ושוב.

הא' **בלאו**: הבה ננסה למצוא את דרכנו בין ההצעות הרבות האלה. מי תומך בהצעה של שני הוועדים, נענע?

ה צ ב ע ה

בעד המונח **נענע** - 6

הא' **בלאו**: מי בעד ההצעה הקודמת, לצרף את המלה נע למלה נד בתחילה או בסוף?

ה צ ב ע ה

בעד המונח **נענד** או **נדנע** - 9

הא' **בלאו**: מי בעד תחילת האות שי"ן למלה נד - שנד?

ה צ ב ע ה

בעד המונח **שנד** - 1

בעד המונח **הדדי** - 2

הא' קדרי: יש הצעה: לכשב.

הא' בלאו: מי בעד השורש שב כחלק של מונח יותר גדול?

הא' מלצר: לך זה חלק מהלוך. ולכך יש להוסיף את השוב. המונח לכשוב או לכשוב כשם עצם הוא יפה יותר מן המונחים נענע או שבשב.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את ההצעה להשתמש בשורש שב.

הצבעה

בעד השימוש בשורש שב כחלק מהמונח - 9

הא' בלאו: נצטרך להחליט בין נדנע או נענד לבין השימוש בשורש שב בצורה כלשהי, כי כל אחת משתי ההצעות האלה קיבלה בהצבעה 9 קולות. אנו צריכים לנסות לחלק את שב להצעות אפשריות. אני מבין שהייתה הצעה אחת שבשב.

הא' אירמאי: זה בלתי אפשרי.

הא' בלאו: זו הייתה הצעה. אפשר להצביע נגד, אבל זוהי הצעה. האפשרות השנייה היא לכשב.

הא' אירמאי: אנו צריכים למעשה פועל.

הא' בלאו: אנו צריכים להחליט על מה שכתוב לפנינו. לפי מה שכתוב כאן אנו צריכים להשתמש בשם תואר. יש לנו אפוא סך הכל ארבע הצעות: נענד, נדנע, שבשב, לכשב.

הא' אורנן: אפשר להוסיף - שברץ. (הא' בלאו: לא רצוי).

הצבעה

- 9 - בעד המונח נענד
- 3 - בעד המונח נדנע
- 5 - בעד המונח לכשב
- 2 - בעד המונח שבשב

המונח נענד נתקבל.

הא' בלאו: אנו עוברים למונח lapping 20.9 - שחלוק. מדובר בהחלקה אחרונה כאשר רוצים לגמור כלי.

הא' אורנן: זה מה שמקובל לומר גימור.

הא' **אירמאי**: finish זה גימור, מושג כללי מאוד. כאן זוהי צורה מיוחדת של גימור, שנעשית לגבי חלקים הדורשים גימור דק מאוד, ואז נוהגים לקחת שמן, ובתוכו אבקה, ומשפשים בתערובת זו בעדינות רבה. ההצעה הראשונה הייתה "לקלק", אבל בשני הוועדים שינו זאת ל"שחלוק".

הא' **אורנן**: כאן יש סכנה בהבנה של המשמעות האחרת של "חלק", לא מלשון חלק אלא מלשון חלק. יש חשש, שמי שמאזין יבין כך את המשמעות של המונח. אני חושב שלא כדאי להשתמש בשורש שלכתחילה יש לו דו משמעות. לעומת זאת המונח לקלוק הוא יוצא מן הכלל. זה גם מונח ציורי. זה גם יתקבל בעם. (הא' **אירמאי**: הצענו זאת).

הא' **מלצר**: זהו שורש אחר - זה חלק אחר וזה חלק אחר.

הא' **אורנן**: איש איננו יודע זאת. מי שמאזין לזה יבין זאת בתור חלוקה.

הא' **בנדיד**: גם אני חשבתי שזוהי חלוקה, חלוקה שנייה.

הא' **אמיר**: אולי אפשר לפתור זאת על ידי המונח חלקוק, שיש בו גם מן החלקות וגם מן הליקוק.

הא' **אירמאי**: "חלקוק" לא טוב, כי יש לנו המלה "חלקיק". אנחנו משתמשים הרבה בחלקיקים, לכן אסור לומר "חלקוק". כל הצעה טובה, אבל לא חלקוק.

הא' **שבטיאל**: מציע אני: שפוי, וכפועל: שפה, ישפה, לשפה. כגון "לשפות את הציפורן כדי שתהא נאה" (פיטום הקטורת).

הא' **אברמסון**: גם עור משפים.

הא' **אירמאי**: במלה שיפוי כבר השתמשנו במשמעות קרובה, אבל כאן יש סוג מסוים של שיפוי. האיש העובד בתעשייה נזקק לשם מיוחד לכל סוג של שיפוי. כאן מדובר בשיפוי על ידי נוזל שבתוכו חלקיקים. אי אפשר לקחת מלה טובה וקיימת כמו "שיפוי", שאנו משתמשים בה בהוראה יותר כללית.

הא' **בלאו**: אני מעמיד להצבעה את שלוש ההצעות: שחלוק, לקלוק, שיפוי.

הא' **אירמאי**: משחלוק בא שחלק. איך זה יהיה משיפוי?

הא' **אורנן**: האם נכון יהיה לומר לחלק ולחלקי? יש בזה גם לחות וגם ליקוק...

הא' **אירמאי**: זה אפשרי. זה אפילו מבטא ביתר דיוק את הפעולה.

הא' **בלאו**: יש לנו אפוא ארבע הצעות. אני מעמיד אותן להצבעה.

הצבעה

- 4 - בעד הצעת שני הוועדים, שחלוק
- 4 - בעד המונח לקלוק
- 5 - בעד המונח שיפוי
- 12 - בעד המונח לחלוק - לחלק - לחלק

המונח לחלוק - לחלק נתקבל.

הא' **בלאו**: אנו עוברים למנוח הבא, מס' 24.2 - fumes, "הבל". הכוונה לאו דווקא לאדי המים אלא לחלקיקים המתרוממים באוויר והם בלתי נראים.

הא' **בנדויד**: אולי אפשר לשאול על מונח קודם שאיננו מסומן בחץ? המונח פלנטאריום יש קושי עם הריבוי שלו.

הא' **אירמאי**: זה עניין לוועד הדקדוק.

הא' **בלאו**: המונח הבא הוא 26.2 - הקשרה, הקשיר - התקשרות גרעין לגרעין.

הא' **מלצר**: יש לי שאלה למונח 28.2, domestic appliances - "מכשירי משק בית". מה ההבדל בינו ובין מונח 1.12 - "מכשיר בית"? זה נראה כאילו חזרה.

הא' **אירמאי**: זו לא חזרה, מכיוון שבמונח זה מופיעה המלה "משק" - "מכשירי משק בית". יש מכשירים שמשמשים את משק הבית, ויש מכשירים שמשמשים לא רק את משק הבית אלא גם משרדים, בתי מלאכה וכדומה. זוהי כותרת. למעשה זה צירוף מלים.

הא' **מלצר**: אולי אפשר להסתפק באחד משני המונחים? גם לאחר ההסבר הזה לא ברור לי מה ההבדל ביניהם.

הא' **אירמאי**: יש הבדל. אנו זקוקים לשני המונחים.

הא' **ינאי**: אם יש למשל blender במעבדה, זה לא מכשיר משק בית. זה מכשיר ביתי.

הא' **מלצר**: אתה מביא ראייה לדבריי, שאין כאן הבדל.

הא' **בנדויד**: אולי מותר לי לחזור למונח פלנטאריום, לא לחלק שיהיה בוועדה אלא לחלק הראשון של השאלה. רציתי לשאול אם אין אפשרות לגבי המלה פלנטאריום, שעושה לנו צרות בריבוי, לעשות כאן ניתוח קטן. כי מה קרה למלה הלטינית סמינריום? באנגלית זה סמינרי, ובצרפתית סמינר, ובגרמנית סמינר. ומה אנו אומרים? סמינר. (הא' **בלאו**: או סמינריון.) אולי אפשר לעשות משהו דומה עם המלה פלנטאריום, לחתוך את ה"יו", ואז לא תהיינה לנו בעיות. היחיד יהיה יותר פשוט ואז גם הריבוי יהיה יותר פשוט. ההצעה היא לשנות את צורת היחיד.

הא' **בלאו**: אני מציע שנייפה את כוחה של ועדת הדקדוק לעסוק גם בשאלה הזו, אם לא כדאי לעברת חלקית את השם הזה.

הא' **בנדויד**: רציתי לשאול גם על המונח "הבל" fumes: האין שום קושי במלה הבל? אנו יודעים שיש הבל פה. (הא' **אירמאי**: אין שום קושי.) המלה היא דו משמעית.

הא' **בנדויד**: למונח nucleation 26.2 - מדוע הקשרה, הקשיר, ולא הלכדה? הלוא בתופעה הזאת הדברים מתלכדים בכוח המשיכה כמו במגנט. הם לא רק נקשרים אלא ללכדים, בכוח רב ובמהירות הברק.

הא' **אירמאי**: אנו משתמשים בשורש "לכד" להוראה שנקראת trap, וכך, למשל, יש לנו מִלְכּוּד ללכידת שומן ברשת הביוב. אנו משתמשים בשורש זה להרבה משמעים. פה זה דבר אחר לגמרי; כיצד נוצרת טיפת מים? יש באוויר יונים, חלקיקים חשמליים בעלי מטען. מולקולות המים נקשרות סביב היון והן יוצרות את הטיפה. זוהי התקשרות מסוג מסוים על ידי כוחות חשמליים. לכן השורש "קשר" מתאים, כי אנו משתמשים בו בפיסיקה ובכימיה לחיבור על ידי כוחות חשמליים. התלכדות קיימת כאשר שתי טיפות מתלכדות לאחת, וזה דבר אחר.

הא' **בלאו**: אנו עוברים למונח 29.2 - hovercraft, מכונה מרחפת המעבירה מעל הקרקע ציוד וכדומה.

הא' **בנדויד**: אנו יודעים את ההבדל היסודי שבין רכבת לבין מרכבה. המלה רכבת נוצרה על פי המשנה: הַמְמַרְת וְהַגְמַלְת (סנהדרין י'), וכן הרכבת-שרשרת של מרכבות. המרכבה - אחת, והשרשרת - רכבת. עכשיו אני שואל: הרכב הזה מה הוא, רַחֲפֵת או מְרַחֶפֶה? במקור כתבו גם רחפת וגם מרחפה. אבל ההבחנה הפשוטה הזאת שבין רכבת ובין מרכבה צריכה להיות גם בין רחפת ובין מרחפה. פעם אחת ראיתי אנייה בצורת מרחפה. אבל מה היא רחפת? כאשר אומרים כאן רחפת מתכוונים למה שהוא דומה לרכבת, או למרכבה? אני שואל זאת לשם הבהרה.

הא' **בלאו**: האקדמיה בזמנה החליטה - מרחפה, ל"הוברפוייל".

הא' **ינאי**: ל"הוברקרפט" - מרחפה (ל"הידרופוייל" קראו סנפירית). איש לא השתמש במלה הזו. קראו לה בציבור רחפת. עכשיו רוצים להעתיק את הרחפת.

הא' **בנדויד**: המלה רחפת מבלבלת. הלוא פה יבינו את המלה מתוך דמיון לרכבת.

הא' **בלאו**: זה איננו אסון. יש לנו גם נזלת. אם המליאה תהיה בדעה, שרחפת אכן מבלבלת, אפשר יהיה להשתמש במרחפה.

הא' **בנדויד**: אני מציע מרחפה.

הא' **בלאו**: ובלבד שנדע, שהציבור איננו משתמש במרחפה.

הא' **בנדויד**: היש לנו מרחפה? (הגב' **ראבן**: בְּצִי אומרים: רַחֲפֵת.) אם אנו מחליטים על מונח חדש, אני מציע שנשמור על ההבחנה כמו בין רכבת למרכבה.

הא' **דותן**: היכן התפרסם המונח מרחפה?

הגב' **הראבן**: המשקל הזה מקובל ביחס למכונות. לכן אני מציעה להישאר עם הרחפת. אגב, יש הבדל בין סנפירית לבין רחפת. הסנפירית בירכתייה טובלת במים, והרחפת היא מעל האדמה ומעל המים, נשענת על כרית אוויר. זה לא אותו הכלי.

הא' **אירמאי**: אני חושב שטעות כאן. יצרנו כבר הרבה מונחי מכונות, מכשירים וחלקים במשקל פֶּעֶלְת, רכבת. לכן הנימוק הנגדי איננו נימוק. יש שייטת, טייסת וצנרת. אינני מתנגד למרחפה. אני רק טוען שלפני חמש עשרה שנה הוצאנו את המרחפה לשוק, והיא לא נקלטה. טוענים נגד האקדמיה, שאנו יוצרים יצירות שאין הציבור רוצה בהן. אם הציבור קיבל כבר פעם חידוש, שאיננו פסול מבחינת עברית, למה עלינו להתעקש ולא לקבל מה שכל הציבור יודע, שומע וקורא בעיתונים, או מה שמלמדים בבתי-הספר?

הא' **בלאו**: עלינו אפוא לרחף עכשיו בין המרחפה לבין הרחפת. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות האלה.

ה צ ב ע ה

- 13 - בעד המונח רחפת
- 3 - בעד המונח מרחפה

המונח רַחַפַּת נִתְקַבֵּל.

הא' **אורנן**: היום יש מכשיר אחד ויחיד. והוא נקרא רחפת. לימים ודאי יהיו מכשירים שיהיו קשורים זה לזה בשרשרת. תבוא השעה ההיא, ואנשים יוכלו להחליף. ואז אולי לכלי האחד יקראו מרחפה. היום אין צורך לעשות את ההבחנה הזו.

הא' **מלצר**: אני מבקש לשאול על מונח 32. האם הכוונה כאן לאקוודוקט או לאיזה דוקט מיוחד?

הא' **אירמאי**: מדובר על כל דבר סגור - צינור או מבנה אחר, שדרכו זורם משהו: אוויר, דגים במים, מים או נפט. המלה duct היא מונח כללי מאוד - דבר סגור, המשמש להעברה גז או נוזל כלשהו. האקדמיה קבעה לפני כשלושים שנה את המונח מובל. (הא' **מלצר**: למה היא קבעה את המונח הזה, לאקוודוקט?) לא ל-aqueduct אלא ל-duct. אקוודוקט הוא אמת-מים, תעלה על עמודים. פה מדובר בדבר סגור, שבתוכו זורם דבר מה. האקדמיה קבעה במונחי הידרוליקה לפני כשלושים שנה את המונח "מובל", אבל תה"ל, הגוף שבנה את רוב המבנים ההידרוליים בארץ, הכניס לשימוש את המלה "מוביל". הציבור מכיר את מוביל-המים, ולא את מובל-המים. בוועדת המשנה הציעו להכשיר בצד המובל גם את המוביל, אבל ועד המינוח התנגד וחזר להצעה מובל. (שאלה: מדוע?) בלי נימוק. זה לא מצא חן בעיניהם.

הא' **ינאי**: הנימוק היה אז: האם משום שלא החדרנו זאת לציבור, עלינו להיכנע? נעמוד על שלנו?

הגב' **הראבן**: בוועדה למונחי רפואה תרגמנו זאת לצינור.

הא' **אירמאי**: duct בהנדסה הוא מונח כללי יותר מצינור, והוא כולל את הצינור.

הא' בלאו: מי תומך גם במונח מוביל בצד המונח מובל?

ה צ ב ע ה

בעד המונח מוביל בצד מובל - 13

המונח "מוביל" בצד המונח "מובל" נתקבל.

הא' אורנן: אני רואה כאן את המונח מחשב זוטא. מה באשר למיקרו-קומפיוטר, אין לכם צורך בזה?

הא' אירמאי: איננו דנים במונחי מחשבים. כאן זה הופיע בתור כותרת בנושאי מחקר, ואין אני אחראי לאונסק"ו (הערה: זה מיושן). 'אוצר אונסק"ו' אינו מיושן, הוא משנת 1977.

הא' מלצר: מה פירוש כאן משקה חריף?

הא' אירמאי: אנו מדברים על המלה האנגלית spirits, שאין לה קשר לספירט ביידיש או spirtus בפולנית. spirit באנגלית, על פי התקנים, שהם שונים בכל ארץ, הוא משקה המכיל כוהל מעבר לתאחוז מסוים.

הא' מלצר: אמרת "כוהל". למה לא "כוהל"?

הא' אירמאי: משקה שמכיל 20% כוהל איננו כוהל. (קריאה: אבל אלה משקאות כוהליים!) הכוונה בכך ל-alcoholic drinks. הוועדה הציעה כאן חידוש, לקרוא למשקאות שמכילים יותר כוהל מיין רגיל - "כהיל, כהילים"; ועד המינוח ביטל את ההצעה, וביקש לכתוב "משקה חריף".

הא' בנדויד: יישר כוחו. אלה מלים פשוטות.

הא' אירמאי: אחד הנימוקים שניתנו הוא, שבחוק מופיע הביטוי - "משקאות חריפים". הואיל והביטוי מקובל ועברי, לא הייתה התנגדות לביטול החידוש "כהיל" ולהחלפתו ב"משקה חריף".

הא' בלאו: מונח 38.11 - on-line system - החיבור בקו, ועל ידי החיבור הזה המחשב פועל. ועד המינוח הציע לקרוא לזה מערכת מקוונת.

הא' בנדויד: מדוע לא מערכת קווית או חד-קווית?

הא' בלאו: זוהי "און ליין סיסטם".

הא' האירמאי: זה מחובר לקו, כמקובל בתקשורת בארץ.

הא' בלאו: מונח 38.28 - שפה כוונת מכונה - machine-oriented language

הא' **בנדוד**: אני מבקש שיסבירו לנו מה זה. קודם כל אני מציע שלא לקרוא לזה שפה אלא לשון, כי ברגע הראשון חשבתי שזה מוצר של מתכת שיש לו "שפות" מסביב. לא העליתי על דעתי שכאן מדובר בלשון.

הא' **אירמאי**: מקובל על כל מי שעובד במחשבים בארץ, ללא יוצא מן הכלל, שכאשר מדובר בקוד להפעלת מחשב קוראים לזה שפת מחשב. יש שפת קובול, פורטראן ועוד. הדבר מקובל וגם אושר על ידי האקדמיה. יש שפות שנועדו למטרות שונות. תחילה כתבו "שפה מכוונת מכונה".

העיר הא' **איתן**, שהוא חבר ועדת מכון התקנים העוסקת במינוח מחשבים, שהם אינם משתמשים במלה "מכוון", כי מכוון פירושו בדרך כלל מלשון כיוון. "מכוון מכונה" יכול להיות מכוון על ידי מכונה. פה מדובר בשפה שהכוונה שלה להשתמש במכוונות, מה שקרוי oriented ולא directed.

הא' **בנדוד**: אבל השפה שפת אנוש?

הא' **אירמאי**: לא, זוהי שפת סמלים.

הא' **דותן**: אולי נאמר - יעודת מכונה.

הא' **אירמאי**: הם משתמשים בכך בכל הצירופים, ולא רק במכונה. עד עכשיו בכל הצירופים שלהם הם השתמשו ב"כוונת-מכונה" כשהיא משמשת מכונה.

הא' **דותן**: היא מיעודת למכונה.

הא' **אירמאי**: ויש שפות שנועדו למשל לא למכונה.

הא' **אברמסון**: "שפה לשם מכונה".

הא' **דותן**: אני מציע: "שפה יעודת מכונה".

הא' **אירמאי**: "לשם מכונה" פחות טוב, לדעתי, מ"יעודת מכונה".

הא' **בלאו**: אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

- 7 - בעד המונח שפה כוונת מכונה
- 8 - בעד המונח שפה יעודת מכונה
- (2) - (בעד המונח שפה למכונה)
- 2 - בעד המונח שפה לשם מכונה

המונח "שפה יעודת מכונה" נתקבל.

הא' **אלדר**: אני מבקש לערער על המונח "משקה חריף", משום שאינו נראה לי מתאים להבעת המונח הלועזי. ספיריט הוא משקה בעל תכולת כוהל מסוימת, והטעם החריף הוא רק אחד ממאפייניו.

הא' **בלאו**: זה מונח מקובל. אני חושב, שאם נשאל, רוב האנשים יאשרו שהם משתמשים במלה זו.

הא' **אלדר**: בתווית המודבקת על בקבוקי המשקאות החריפים כתוב "משקה כהיל".

הא' **ינאי**: משום כך. כהיל הוא אף 4%.

הא' **בלאו**: אם הבינותי נכון, זו הייתה השאלה: כל משקה המכיל אחוז כלשהו של כוהל, הוא משקה כהיל. אבל מעל לאחוז מסוים, וזה תלוי במדינה, הוא ייחשב למשקה בעל תכונות מסוימות. אסור יהיה למכור אותו בשעות מסוימות, הוא יהיה אפוא משקה חריף.

הא' **מלצר**: בשביל אחד זה חריף. בשביל השני - לא חריף. זה כלל לא מונח.

הא' **בלאו**: כמונח אפשר להשתמש בו.

הא' **מלצר**: אני חוזר למונח "שפה כוונת מכונה". זה מונח קשה מאוד.

הא' **בלאו**: החלטנו על שפה יעודת מכונה.

הא' **מלצר**: למה לא לומר "שפה למכונה", ולא להשתמש בסמיכות הזו?

הא' **בלאו**: הייתה הצעה להשתמש במלה "לשם". היה רוב גדול בעד "יעודת מכונה".

הגב' **בהט**: שאלה קצרה: האם "סופר פיניש" - superfinish - זה רע או טוב? "גימור יתר" זה דבר טוב או דבר רע?

הא' **אירמאי**: superfinish הוא גימור לעילא ולעילא...

הגב' **בהט**: לנו זה נשמע כדבר מיותר ולא טוב.

הא' **אירמאי**: עד עכשיו קבעה האקדמיה בצירופים שונים את המלה "יתר" בהוראה של לעילא ולעילא, יותר מדי, מעבר למשהו, כגון חימום-יתר, צינון-יתר, ואולי עוד עשרות צירופים עם "יתר" במשמעות דומה.

הגב' **בהט**: "יתר" - זה דבר רע; פה צריך להיות, לדעתי, גימור מעולה.

הא' **אלדר**: "יתר" מתרגמים "היפר" ולא "סופר".

הא' **אירמאי**: אין אחידות בתרגום בין "היפר" ל"סופר", כי גם המושגים הלועזיים חופפים כאן. בעברית צריך להתאים זאת לתוכן, ולא לקידומת שבה השתמשו.

הא' צרפתי: אני חושב כמו הגב' בהט; "סופר" יש לו קונוטציה לשבת, אבל "יתר" כמו "חסר" פירושו יותר מהנורמה או פחות מהנורמה, לכן זה לא טוב.

הגב' הראבן: אני מציעה לכן את המונח "גימור על".

הא' אירמאי: זה יכול להיות "גימור על".

הא' אורנן: יש לי רושם שזוהי דרך במינוח. אם יש מקצוע או פעולה שזוכים למונח אחר, למה להתעלם ממנו? "על" יכול לשמש גם לכל מיני דברים אחרים.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות - "גימור יתר" או "גימור על".

הא' מלצר: הצעה נוספת - יתר גימור.

הא' בלאו: מי תומך במלה "יתר"? מי בעד המלה "על"?

הצבעה

בעד "יתר" (גימור יתר) - 8

בעד "על" (גימור על) - 12

המונח "גימור על" - נתקבל.

ד.

הא' בלאו: אנו עוברים לענייני תעתיק: תעתיק מערבית לעברית. בסוף העמוד אתם יכולים לראות מה החלטנו בישיבה הקודמת. החלטנו שנכתוב את ה־צ בצורת צד"י, כפי שזה מקובל בערבית, את ה־ט בצורת טי"ת, את ה־ז בדל"ת ואת ה־ט - בתי"ו; את ה־ח החלטנו כבר בחי"ת ואת ה־ג בעי"ן (ולא בכ"ף וגימ"ל כמקובל בערבית היהודית של ימי הביניים); את ה־ג בגימ"ל וגרש (ג'). אם נשתמש בנקודה או בגרש לגבי האותיות האחרות, זה תלוי בדפוס. רצוי יותר להשתמש בנקודה, אבל כאשר אין אפשרות אחרת, נשתמש בגרש. זה עניין רציני, כי לגבי ה־צ, כלומר צד"י עם נקודה, אם נשתמש בצד"י וגרש, זה עשוי להטעות, שמא הכוונה ל־ע. אם זה בא בהקשר ערבי מצומצם, מובן שהנקודה עדיפה. זוהי ההצעה ואתם תצטרכו להחליט. הוועדה הציעה שה־ג לא תיכתב בגימ"ל ונקודה אלא תיכתב בגימ"ל וגרש, שהרי מקובל על כולנו, שאנו מסמנים את ה־dj בגרש.

כדבר ראשון אנו צריכים להחליט, בהסכמתכם, שאם אפשר, נשתמש בנקודה, ואם אין אפשרות, נשתמש בגרש. ולגבי ה־ג נשתמש תמיד בגרש. (שאלה: מה פירוש 'אין אפשרות'?) אין אפשרות טכנית.

הא' אורנן: אני רוצה להציע שהניסוח יהיה קצת יותר מחמיר, זאת אומרת שאנו קובעים, שזוהי נקודה מעל האות ולא גרש. (הא' בלאו: חוץ מאשר ה־ג) ודאי. אם נקבע כך, ובעל דפוס מסוים לא יוכל למצוא את הפתרון הטכני, הוא יצטרך להעיר הערה: במקום הנקודה שמת גרש.

הא' בלאו: זה מקובל עלינו.

הא' **דותן**: אבל לגבי הצד"י לא תינתן אפשרות כזו.

הא' **בלאו**: הדפסנו, הא' רצהבי ואנוכי, לא פעם אחת בגרש, כי לא הייתה בררה. לא רצינו, חרקנו שיניים, וזה הודפס בגרש.

הא' **דותן**: לפחות לא נכתוב את האלטרנטיבה הזאת.

הא' **בנדויד**: זאת צריך לאסור ממש.

הא' **בלאו**: ההצעה היא, שהאקדמיה מחליטה על נקודות להוציא את ה-**ח**

הא' **ינאי**: ודל"ת-נקודה, לא סימן רפה.

הא' **אירמאי**: עי"ן אפשר בגרש.

הא' **בלאו**: אם אותו בית דפוס מסוגל לכתוב נקודה, אין בעיה.

הא' **בנדויד**: הערה לניסוח. בסך הכול יש לנו כאן שלושה סימנים: כמין דגש עליון בצורת נקודה עליונה, סימן רפה וגרש. יש אותיות מסוימות שלגביהן כל אחד משלושת הסימנים האלה יש לו תפקיד ברור משלו בעברית: (1) אנו רגילים שסימן הרפה עושה את העיצור חוכך - הוא עושה זאת באותיות בג"ד-כפ"ת בניקוד טבריה זה דורות רבים; (2) הגרש נתייחד בזמננו לאותיות צ', ז' (z, z), בהגייה אירופית, ומוטב שיישאר כך; (3) יש ייחוד גם לנקודה העליונה, שהיא בדרך כלל מאפיינת חלק מן האלפבית בערבית, ולכן, בכמה אותיות תוכל לשמש לנו סימן של נחץ.

הא' **בלאו**: לא הנקודה העליונה. הנחציות היא בצד"י.

הא' **בנדויד**: אבל סימן הרפה, הוא על כל פנים צריך ללכת בעקבות המסורת העברית.

הא' **בלאו**: סטינו מהמסורת היהודית. החלטנו, לדאבוני, שה-**ח** לא תיכתב בכ"ף רפה אלא בחי"ת; בכך כבר נטשנו את המסורת היהודית. איננו יכולים להרכיב על מה שעשינו את דרך המסורת היהודית. אין לנו בררה. ההחלטה הזאת מחייבת כמעט אוטומטית להשתמש בנקודות על דרך הערבית. בהחלט אינני מאושר, אבל כך הוחלט.

הא' **בנדויד**: זה מסבך מאוד את המצב.

הא' **אורנן**: אם אנו מסמנים דל"ת ותי"ו בסימן הרפה, ובאותו סימן אנו מסמנים גם את החי"ת, אנו מערבים מין בשאינו מינו. לכן לא כדאי לעשות כן. אם זה תעתיק מן הערבית צריך להיות דל"ת בנקודה כמו טי"ת בנקודה.

הא' **בלאו**: כל הרעיון, שהגה הא' בן-חיים - וזוהי ההצעה שנתקבלה - היה לחקות את דרך הערבית, ולחקות אותה עד כדי כך, שה-**ג**, שאין בינה לבין העי"ן ולא כלום, תיכתב בעי"ן. אם אנו מחקים, צריך לחקות עד הסוף, למעט היגים, ששם יש סיבות מיוחדות. אני מסכם אפוא, שהחלטנו על נקודה מעל לאות כסימן מבחין באותיות **ח** - **צ**; **ט** - **ס**; **ז** - **ז**; **ח** - **ח**; **ט** - **ט**; **ג** - **ג**; ואילו **ח** - **ג**, כלומר - בגרש.

העניין הבא הוא של אותיות סופיות. המסורת היהודית היא לכתוב בסוף מלה אות סופית. מובן מדוע זה כך. אני מציע, שנחליט כאן, שאף על פי שקל יותר לראות כ"ף דגושה בסוף המלה בצורה של כ"ף לא סופית, נכתוב כ"ף סופית (ד), מ"ם סופית (ם) ופ"א סופית (ף), כמו שאנו כותבים תש"ך או תש"ם, וכיו"ב נו"ן סופית (ן) וצד"י סופית (ץ).

הא' דותן: המסורת העברית היא שמדגישה אותיות סופיות (ד,ף).

הא' **בנדודי**: יש לנו ביידיש, ואחר כך זה עבר לעברית, הרגל טוב למדי. אם אנו רוצים להיות בטוחים שבסוף המלה ידעו לקרוא פ"א (דגושה), אנו כותבים פיליפ, אז אנו יודעים שזה פיליפ ולא פיליף (הא' **בלאו**: לאמיתו של דבר זה פיליף). אז אין זה "לאמיתו של הדבר" אלא לשקריו של דבר. המנהג הזה התרחב כאן, גם לאות כ"ף. אם רוצה אדם להיות בטוח שהמלה העברית, או המלה משפה אחרת, שיש בה כ"ף בסוף – שהיא כ"ף דגושה ולא כ"ף רפה – אז המנהג הזה של כתיבת כ"ף כפופה בסוף משרת את המטרה, כי בכך, גם בלי ניקוד, ידענו שזאת כ"ף דגושה ולא כ"ף רפה. לא כן ברגע שאנו מכניסים כ"ף ארוכה; אפילו אתה מנקד אותה הקוראים כאילו מרגישים שחסרה עוד נקודה אחת. זה מוזר, ולעולם יקראו זאת כ"ף רפה. רק אם נכתוב בסוף כ"ף כפופה או פ"א כפופה, נהיה בטוחים שעצם השינוי הזה מלמדנו שהכ"ף דגושה ולא רפה, וכן פ"א.

הא' **בלאו**: אל תשכח, שהועלת בכך רק במיעוט של מקרים, כשהכ"ף היא סופית, אבל כאשר הכ"ף היא אמצעית ונמצאת בין תנועות, אתה ממשיך לבטא אותה בעברית בכ"ף נגד העברית.

הא' **בנדודי**: יש לנו שמות מפורסמים ממלחמת של"ג כמו ג'בל ברוך או מובארכ ידידנו. אילו כתבנו את השמות האלה בכ"ף כפופה, לא היו שואלים שאלות. כל קורא היה מבין, שאם כתוב ג'בל ברוך בכ"ף כפופה, וכן מובארכ, הרי האות הזאת לא תוכל להיות כ"ף רפה. ומה עושים עכשיו? אין כותבים לא זה ולא זה, אלא כותבים את השמות בקו"ף.

הא' **בלאו**: הערבים עושים בדיוק את ההיפך. מלה כמו האקדמיה הם יכתבו בכ"ף.

הא' **בנדודי**: אם אנו רוצים שהקהל הרחב יבטא מלים של השפה השכנה כהלכה, מדוע לא נכתוב את המלים האלה בכ"ף כפופה? זה פותר את כל הבעיה, לפי דעתי.

הא' **דותן**: איך תנהג בפ"א סופית? (הא' **בנדודי**: אותו דבר) אבל בערבית אין פ"א פוצצת. ואם אות כפופה משמעה אות פוצצת, לשיטתך, תהיה בכך הטעיית הקורא.

הא' **בנדודי**: אין זה קושי. כל ותיק בארץ יודע שאין p בערבית, והם הופכים את פולניה לבולניה. פ"א כפופה בסוף התיבה משרתת שפות אחרות, לא ערבית, ובהן השיטה הזאת של אות כפופה, פ"א וכ"ף, פותרת לנו את בעיית הספק.

הא' **אורנן**: ומה תעשה בבי"ת שבה אין לך פתרון כזה?

הא' **בנדודי**: כאשר נגיע לבי"ת אומר את מה שיש לי לומר בעניין זה. אל תשאל על מה שאיננו עומד על סדר היום. כאן יש לנו אותיות עבריות בעלות שתי צורות שאפשר להסתייע בהן.

הא' **אלדר**: הכ"ף הכפופה פותרת את בעית הכ"ף הדגושה בסוף התיבה, אבל עדיין עומדת בעינה הבעיה, כיצד להבחין בין כ"ף דגושה לרפה באמצע התיבה. לפי דעתי, אפשר לאמץ את דרך ההבחנה המקובלת בצבא (לגבי תעתיק מלים ערביות לעברית), כלומר ח' לעומת כ (בראש התיבה, באמצעה ובסופה). אני חושב שדווקא כאן אפשר ללכת לפי מה שמקובל ולהבדיל בין כ"ף לבין כ"ף ארוכה.

הא' **אברמסון**: בניגוד לדעתו של הא' בנדויד, הרמב"ם מעתיק כ"ף פתוחה, ומ"ם לא סגורה אלא פתוחה.

הא' **בלאו**: אבל הוא גם מעתיק את השי"ן בשי"ן שמאלית ולא בסמ"ך. לא נלך בעקבותיו בעניין זה.

הא' **בנדויד**: השאלה היא מה המטרה. אנו רוצים לקרוא מלים זרות כהלכה או לא? אז צריך לעזור. זוהי דרך לעזור. והנה מביאים כאן נימוקים אחרים לגמרי בשם המסורת. סוף סוף מה אנו רוצים - לשמור על המסורת או לקרוא כהלכה?

הא' **גולדנברג**: שיטת התעתיק הזאת נקבעה כדי לתעתק במדויק מלים ערביות, על פי רוב שמות ערביים במפות; מלים ערביות, לאו דווקא מלים ושמות שהתאזרחו בעברית בצורה כלשהי. אם העיתונאים רוצים לכתוב **נאצר** או **נאסר** - זה עניין של נוהג שמשתרש במלים שמתאזרות, או בשמות מקובלים. לכן גם השם של **מוברך** אולי לא כל כך חשוב לעניין זה. בעיתונות היומית, כאשר עוסקים בחדשות מארצות ערב, שום עיתון לא יכניס נקודות וגם לא גרש. הגרש לא יובן כהלכה, והנקודות לא יובנו לחלוטין.

הא' **זותן**: את השם **ראלי** כותבים ברי"ש.

הא' **בלאו**: במכתב מהמאה ה-12 אות זו גם כן כתובה ברי"ש.

הא' **בנדויד**: יש לנו כפר מראר. אין יודעים מה לעשות.

הא' **גולדנברג**: השיטה הזאת הוצעה קודם כול למפות גאוגרפיות, וגם שם יש בעיה, שהעוסקים בכך יצטרכו לתת דעתם עליה, ולפעמים יהיה צורך ביותר מתעתיק אחד, כאשר יש פער גדול מדי בין הצורה הערבית התקנית לבין הצורה הפונטית של שם כלשהו. כאן יש לנו עניין עם שיטת תעתיק מדויקת כאשר יש צורך בתעתיק מדעי ועקיב. אין שום סיכוי ואין כל אפשרות להנהיג זאת בלשון של יום-יום. התעתיק הזה הוא למטרה די מצומצמת, לצורך מסמכים, מפות וכדומה, שמחייבים תעתיק מדויק.

הא' **בנדויד**: זאת הגדרה חדשה של תפקידנו. אנחנו נעשה לנו שפה מדעית, והעם־ארצות תחגוג.

הא' **אורנן**: יש לנו ארגון אל-ארד שכולם כותבים אותו בדל"ת ואיש איננו יכול להכיר שבמקור כותבים אותו ב־צ.

הא' **אזר**: במה אנו עוסקים? האם ההחלטות שלנו לא יחייבו את מרשם התושבים לגבי רישום השמות הערביים?

הא' **גולדנברג**: מרשם התושבים כפוף להחלטה של בעל השם. לכל אחד יש זכות ששמו יירשם כפי שהוא מבקש.

הא' **צרפתי**: והשילוט בדרכים:

הא' **אזר**: אם אנו עוסקים בתעתיק מדעי, אין שום עניין לתת למלה צורה עברית. וגם אם אנו עוסקים בתעתיק של מלים ערביות לצורכי יום-יום, אין צורך לתת להן צורה עברית באופן שרירותי או מלאכותי.

הא' **בלאו**: על פי ההחלטה הזאת החלטנו, שכותבים את ה"ת"א מרבוטה גם בנסמך כחיקוי של הערבית בה"א ובשתי הנקודות. זאת אומרת, אם זה יהיה ג'לאלאת - אף על פי שבכל שפה שמית שהיא, ובוודאי בעברית, חוץ מבערבית, כותבים בנסמך את סיומת הנקבה בתי"ו - כאן כתבנו את סיומת הנקבה בה"א. הכוונה כאן לתעתיק, למין טראנסליטראציה עד דרגה מסוימת. אני בהחלט מסכים למה שאמרת.

הא' **אזר**: זה לא מביא אותי לדבוק בדברים של הא' בנדויד, שאם קורא עברי רגיל לקרוא תיבה בכ"ף סופית ככ"ף רפה, מדוע עלינו להעמיס עליו את הקושי הזה, שהוא יצטרך לבטא את הכ"ף הסופית ככ"ף דגושה, דבר שלא קורה בעברית?

הא' **בלאו**: עשינו דבר הרבה יותר גרוע. בנסמך כתבנו ה"א ולא תי"ו.

הא' **בנדויד**: אני יכול לספר מעשה שראיתי במו עיניי. יש מפה מפוארת של מצרים ועליה כתוב: "ג'מהוריה מצר אל-ערביה", והאות ה"א בסוף. אין איש מעלה על דעתו שיש כאן סמיכות. זה בסדר? ואפילו היינו מוסיפים את שתי הנקודות, מה זה היה מועיל? המפה הזאת נמכרת להמונים, לתיירים, למדריכים. והנה כתוב עליה בכותרת של העטיפה: "ג'מהוריה מצר אל-ערביה". למי זה הועיל?

הא' **בלאו**: התי"ו של הסמיכות מובעת על ידי ה"א ושתי הנקודות.

הא' **בנדויד**: מה נועיל בזה?

הא' **בלאו**: זוהי ההצעה.

הא' **רצהבי**: אין להתעלם ממסורת עבר של מאות בשנים. עד כמה שאפשר צריכים להיות צמודים למסורת הדורות. אדם שיפרסם טקסט מדעי לא יעז לשנות את הכתיב שלנגד עיניו, ואז יצטרך להשתמש בשתי שיטות: בגוף הטקסט בשיטת המקור, ואילו במבואות ובהערות בשיטה החדשה. דבר זה יכביד על הקורא, ויש בו מן הכפילות והזרות.

הא' **בנדויד**: אני חושב שאנו סובלים מחוסר הגדרת המטרה. אם נגדיר את המטרה, אם נגדיר לעצמנו מה אנו רוצים להשיג, נמצא את הכתיב.

הא' **בלאו**: ההצעה בישיבה הקודמת של המליאה הסתמכה על הגדרת המטרה מפיו של הא' בן-חיים, והיא הייתה, שאנחנו מניחים, שמי שיבוא ויתעתק יודע ערבית בצורה בסיסית ביותר, על כן יהיה מסוגל לקרוא את המלים הבודדות האלה, את המשפטים הבודדים, או את השמות שבמפות על יד טרנסליטרציה פחות או יותר מדויקת.

הא' **בנדויד**: הוא ידע לפרש שזו ת"א מרבוטה?

הא' **בלאו**: הוא יראה ה"א בשתי נקודות. ה"א בשתי נקודות משמעה תי"ו. כאן ג'ומהוריה תיכתב רק בה"א, זו תהיה באמת ג'ומהוריה. זה היה כל הרעיון. לכן אמרנו שאנו כותבים את ה-ג בעי"ן. איזה מובן יש לכך, לכתוב את ה-ג בעי"ן? אך ורק על סמך ההנחה הזאת אמרנו כך, ולא בגלל העובדה, שמבחינה אטימולוגית ובגלל סיבות מסובכות ונפתלות ה-ג מקבילה לעי"ן. ודאי שלא זוהי הסיבה.

הא' **בנדויד**: מה דינו של מדריך להמונים, שמביא מאות שמות של כפרים ערביים? מניסיוני ראיתי שאם אין עושים טרנאסקריפציות, אין הקהל יודע לקרוא לא את המפה ולא את הספר המדריך.

הא' **בלאו**: הדברים הם הרבה יותר מסובכים, וכבר עמד על כך הא' גולדנברג. יש גם הבעיה המתמדת, שלמעשה אי אפשר לפתור אותה: האם אנו מתעתקים במפות את השמות לפי המבטא שבאותו האזור, או עושים כמו שעושים הערבים, ומגביהים את הלשון ומתעתקים את המלים האלה לא כפי שהן מבוטאות, אלא כפי שהן היו צריכות להיות מבוטאות, כמו בערבית הקלאסית? האם נבטא ונכתוב מלה כמו ג'ביל - ג'ביל, או נכתוב כמו שהערבים עושים, ג'ביל? האם נכתוב ביר זית או נכתוב ביר זית? זוהי בעיה. מאחר שמדובר כאן בלשון המצטיינת בדיגלוסיה כל כך קיצונית, אי אפשר לפתור את השאלות האלה בצורה כזאת. אנו חייבים לתת את דברינו לשיעורין. אין כל אפשרות אחרת. תעתיק פונטי פשוט לא יפעל גם על הרקע הזה.

הא' **דוּתן**: כבר נאמר שהתעתיק הזה מיועד לאנשים שיש להם ידיעת מה בערבית, אחרת הוא איננו מועיל. מי שאיננו יודע ידיעה מינימלית בערבית, איננו יכול לדעת מה פירושה של הנקודה על הדל"ת, או הנקודה על הטי"ת (הא' **בלאו**: או הנקודה על העי"ן), או הנקודתיים על ה"א. לכן, מי שיש לו ידיעה מינימלית כזאת, שיוודע את תפקידן של הנקודות, יודע גם כן, שהכ"ף בערבית היא תמיד כ"ף (דגושה) ולא כ"ף (רפויה), והפ"א בערבית היא תמיד פ"א (רפויה). זוהי ידיעה מינימלית הנדרשת ממנו, ושום אמצעי עזר חלקיים לתקן פרט אחד לא יועילו.

הא' **צרפתי**: אפשר להוסיף, שכל תעתיק של כל לשון שהיא מחייב ידיעה מינימלית של אותה לשון.

הא' **בלאו**: יצאנו מהנחה, שיש לקוות, שאנשים ידעו ערבית בצורה זו או אחרת.

הא' **אורני**: יש הוצאה שבה נותנים בתחילה מפתח ומסבירים את המבטא.

הא' **בנדויד**: כדי לצאת מן המבוך אולי נעבד לא שיטה אחת אלא שתי שיטות, האחת בשביל יודעים והשנייה בשביל היודעים פחות. נדע שזה בשביל מדע זה בשביל עיתון או בשביל בית-הספר. נכון זאת לשני סוגי קהל. נחלק את הכתיב לשני מינים, לרמה א' ולרמה ב'.

הא' **בלאו**: התוצאה המובנת, שהרמה הנמוכה תדחה את רגלי הרמה הגבוהה יותר. אין הכרח, אבל אלה הם החוקים הממשיים הפועלים.

הא' **בנדויד**: צריך שנדע מה אנו רוצים להשיג. אולי ניאלץ להגדיר שתי שיטות.

הא' **גולדנברג**: במפות רבות כותבים מלים ביותר מצורה אחת: כותבים אלג'יר ובסוגריים אלג'זאיר. אנו צריכים להציע שיטה בשביל הצורה השנייה, וכמו בכל תעתיק כן גם כאן יש להציע מפתח לתעתיק. יש הגיים שאין הגה קרוב להם בעברית ויהיה צורך להגדיר אותם בצורה כלשהי. לבעיה בכללותה אין פתרון אידיאלי.

הא' **בנדויד**: מה דין שלטים בארץ בשביל נהגים? יש נהגים שיודעים רק עברית. זאת שאלה שאנו חייבים למצוא לה תשובה. לא נוכל להתחמק מזה.

הא' **בלאו**: לפניכם החוזר של הוועדה. הרשו לי לקרוא את הכללים המוצעים:
א. הלמ"ד של אל-הידיעה לפני אותיות השמש תיכתב בסוגריים, כגון: עבד א(ל)נאצר, וייכתב כמלה אחת;

ב. ההמזה הערבית תהיה רשות לסמן אותה גם בעברית. הרשו לי להגיד זאת במהופך: לא תמיד נכתוב במקום ההמזה אל"ף. לא נכתוב את המלה 'ביר' בי"ת-אל"ף-רי"ש, אלא נכתוב אותה כפי שמקובל בערבית, ביו"ד. בתעתיק מדויק נוכל להוסיף את העי"ן הערבית הקטנה, ההמזה, מעל היו"ד, הוי"ו או האל"ף;

ג. פה באה סטייה מן המקובל בכתיב הערבי, סטייה המתועדת מהמאה ה-9 לפחות, אם לא מהמאה ה-8 בערבית היהודית. בערבית מסמנים אל"ף ארוכה שבסוף המלה פעמים באל"ף ופעמים ביו"ד. בזה לא נתחשב, ונכתוב אותה תמיד באל"ף, אף כי בערבית היהודית יש גם ההיפך, במיוחד בקרב התימנים. אגב, זה חל גם על אל"ף ממדודה, זאת אומרת - אל"ף ואחר כך המזה. את המלה **ماء** נכתוב - חוץ מאשר בטקסט, שנרצה משום מה לנקודו בניקוד מלא - מ"ם אל"ף בלבד, ולא נוסיף. כאן אנו סוטים סטייה קלה מן המקובל בערבית הקלאסית, אבל בהתאם למה שמקובל בערבית היהודית ובכל הסוגים של הערבית ההמונית החל במאה ה-8 אם לא לפני כן.

הא' **זותן**: אל"ף מקצורה הרי מקובלת כיו"ד.

הא' **בלאו**: אל"ף מקצורה בתנאים מסוימים נכתבת באל"ף ובמלים מסוימות (בקי) ביו"ד. אנחנו נכתוב תמיד אל"ף. (הא' **זותן**: מדוע?) כדי לא להטעות את הבריות. אילו זה לא היה כל כך מקובל בטקסטים ערביים-יהודיים, אולי לא היינו עושים זאת. אבל זה מקובל כל כך.

הא' **צרפתי**: לא נראים לי הסוגריים של הלמ"ד לפני אותיות השמש. נדמה לי שאין משתמשים בסוגריים בדרך כלל בתעתיקים. שנית, הסוגריים גם מטעים. אין פה השמטת הלמ"ד אלא יש כאן הידמות. כיוון שאמרנו שהתעתיק מחייב מינימום של ידיעה בערבית, הייתי כותב את הלמ"ד כמות שהיא. אולי אפשר לשקול לשים מקף בין תווית היידוע לשם, אבל לא סוגריים.

הא' **בלאו**: אני רוצה להסביר, בלי להגן על ההצעה, מה היה הרעיון. כפי שידוע לכם, כמעט הכרח, שכאשר כותבים את הלמ"ד גם קוראים אותה, והאדון "יששכר" יוכיח, מה קרה לו במקרה הזה. אותו דבר לגבי אל-שיך. מקובל בכל עדות ישראל לקרוא אותו אל-שיך ולא לקרוא אותו א-שיך... (א'-שיח). הרעיון שבהצעה הזאת היה, לשמור על התמונה של המלה הערבית ולמרות זאת לסמן, שיש כאן למ"ד. זוהי הערה. אביא זאת אחר כך להצבעה.

עכשיו באים שני דברים שהם סטיות מן הכתיב של הערבית הקלאסית. אין כותבים בערבית אל"ף נחה אחרי אל"ף מבוטאת, אלא מסמנים את האל"ף הארוכה הזו על ידי

סימן מיוחד. אֹכֵל - "אֶאֱכֹל" - יכתבו בערבית באל"ף אחת בלבד, וסימן מיוחד יבוא על האל"ף. אנו לא נעשה כן, אלא "תאכול" נכתוב בתי"ו ובאל"ף, ואת "אאכול" בשתי אלפיי"ן. בערבית, אחת הסיבות החשובות לכתבת אל"ף אחת היא, שהאל"ף יש לה צורה עומדת, ומבחינה גראפית לא יפה לכתוב אותה פעמיים ברציפות. לזה שייך גם ארכאיזם מסוים של הכתיב הערבי. מלים מסוימות, או רגילות מאוד או שמות עצם פרטיים, נכתבות כפי שהמקור הארמי של הַקְּתָב הערבי עדיין סימן זאת, בלעדי סימון מיוחד של האל"ף הארוכה באמצע המלה. במקרים אלה שוב לא נכתוב איזה שהוא סימן מעל האות, אלא נכתוב את האל"ף הארוכה, כפי שזה מקובל. כך כתבו גם אבותינו לעתים קרובות, אף שלא תמיד. הם כתבו פעם באל"ף ופעם בלי אל"ף. אנחנו נכתוב תמיד באל"ף, לפי ההצעה הזאת.

הא' **זותן**: כיוון שמדובר בתעתיק, חשוב לדעת בעיקר מה דינם של שמות פרטיים. האם יש הרבה שמות פרטיים הנכתבים בערבית במדה?

הא' **בלאו**: לא, אבל יש; למשל - חארס. מלה זו נכתבת לפעמים באל"ף ולפעמים בלעדיה.

הא' **זותן**: אינני רוצה לפתוח בוויכוח, אבל נדמה לי שהשמות הפרטיים מעטים מאוד: הרון (הארון), אברהים (אבראהים).

הא' **גולדנברג**: איברהים מקובל עכשיו לכתוב באל"ף.

הא' **זותן**: ומה בדבר כתיב "אללה"? גם שם תוסיף אל"ף?

הא' **בלאו**: יהודים כתבו לעתים קרובות 'אללאה', באל"ף, אך לא תמיד.

הא' **רצהבי**: אני רוצה לחזק את השיטה, שבשמות פרטיים יש לכתוב את האל"ף. בתימן גיטיין אין כותבים את השם 'אברהם' כצורתו העברית, אלא כמקובל בדיבור, 'אברָאהם', וגט שנכתב בו השם "אברהם" בלא אל"ף - פסול. לגבי השם 'אללה' זו בעיה, מפני שהשם נפוץ מאוד בדיבור ובכתב, והוא מהלך מאות שנים בלי אל"ף. כנגדו קיימת צורה אחרת בערבית, 'אלאה', כגון באמרה: "לא אלאה אלא אללה" (אין אלוה זולתי אללה).

הא' **בלאו**: ההצעה היא, ש'אללה' תיכתב אל"ף-למ"ד-למ"ד-אל"ף-ה"א.

הא' **רצהבי**: אני מציע, שהמלה "אללה" תישאר כך, ונוותר בה על האל"ף, אבל לא בשמות פרטיים.

הא' **בלאו**: אני מברך את הא' חזן, שישמיע לנו כאן את נאום הבתולים שלו.

הא' **חזן**: אני חושב, שיש להבחין בין ציון תנועת a באל"ף באמצע המלה לבין ציונה באל"ף בסוף המלה לפני ה"א, כי החשש הוא, שהמלה תיקרא אללאה; אינני זוכר עכשיו מלה אחרת, כי המלה הזו היא מיוחדת מאוד, והה"א אִם קריאה של העיצור שלפניה. אני מציע משהו בדומה לכללי הכתיב המלא. כאשר בא עיצור וי"ו או יו"ד ואִם קריאה אחריו הוא נכתב פעם אחת. את המלה **ציור** אנו כותבים ביו"ד אחת. כאן יש חשש אחר, שאל"ף לפני ה"א תיקרא כעיצור.

הא' **אברמסון**: אינני זוכר שאל"ף זו כתובה בטקסטים עבריים.

הא' בלאו: זוהי אל"ף ארוכה - אללה. נעמיד זאת להצבעה.

הא' אורנו: אני מבקש לחזור להערתו של הא' צרפתי. באמת הסוגריים מחלישים את התעתיק, ואם אפשר להימנע מהם זה טוב. עלה בדעתי, שהמדקדק יכול להיות לו סימן, וזהו סימן האפס מתחת ללמ"ד. אם כבר ממילא יש סימנים הרי אפשר לעשות גם את הדבר הזה.

הא' בלאו: אני חושש שזוהי הצעה לא מעשית. זוהי הצעה טובה, אבל לא מעשית.

הא' אורנו: בכל אופן הסוגריים ודאי אינם טובים.

הא' בלאו: אנו צריכים להחליט על כך.

הא' אורנו: אני בא להציע תחליף.

הא' אמיר: יש גורם אחד שצריך להביא בחשבון. יש לחשוב לא רק על הקורא העברי, מתוך הנחה שיש לו ידיעה כללית בערבית, אלא גם על דובר הערבית בארץ, שייתקל בכתיב עברי, וירגיש, עד כמה שאפשר, פחות זרות בתעתיק אם ייראה גם בעברית, שמתחשבים במבטא ובהגאים שלו.

הא' בלאו: אם מותר לי להעיר, יש לי ניסיון של שנים רבות, יותר מדי שנים, שאני מלמד ערבית-יהודית גם תלמידים ערבים וגם תלמידים יהודים. מצאתי שיש קושי עצום לעבור מן הכתב הערבי לכתב העברי. יש אנשים מצוינים, שעד הסוף אינם מסוגלים לזה. תמונת המלים המצטיירת, שונה היא לחלוטין.

הא' שבטיאל: למה עלינו לדחוק עצמנו עד כדי כך להתאים את התעתיק בדיוק ככתוב בערבית?

הא' בלאו: זה נתקבל. בישיבה האחרונה נתקבל העיקרון נגד קולי. על כך אנו בונים את ההצעה. היו שני קולות נגד, וקולי אחד מהם.

הא' שבטיאל: זכורני, ראיתי ספרים שנדפסו בדור שעבר: עבדול חמיד, עבדול מג'יד; ובספרי היסטוריה כגון: דולקרניין. ויש להניח שיש עוד מעין אלו במקומות אחרים. והכול בתיבה אחת. וכן נהגו ב"אל" היידוע שלפני אותיות ה"שמש". השמיטו אותה לגמרי, ושתי המלים נכתבו בתיבה אחת, כגון: עֶבְדֶנְאֶצֶר. והרבה יש מעין אלו. ולעניין הסימנים "המזה", "סכוון", "שדה", רצוי מאוד להימנע מלסמן בסימנים הערביים, כדי שלא להכביד על הקורא, שאינו מצוי בהם, ונסמנם בסימנים המקובלים בניקודנו והידועים לכול, כגון: בָּאֶר, בָּאֶס, סַאֶל... ממילא תהיה ההמזה הגויה. והעיקר שהקריאה תהיה כתקנה.

הא' בלאו: על הנושא הזה התווכחנו והחלטנו אחרת.

הא' שבטיאל: אני יודע שהייתה החלטה, אלא שספק בידי אם הייתה הצבעה.

הא' בלאו: נכון, אך אתה הצבעת בעד החלטה.

הא' שבטיאל: היו עוררין על אל"ף זו, שהיא יתרה, גם אם תהיה מוקפת בסוגריים.

הא' בלאו: על כך נצביע.

הא' שבטיאל: האם ניתן להעלות את הצעתי, לחבר את שתי המלים לתיבה אחת?

הא' בלאו: לא, זה לאחר מעשה. זה מאוחר.

הא' אלדר: אני חוזר להצעה, שאל"ף-המזה תיכתב באל"ף עם גרש. כך מקובל בצבא לתעתק את האל"ף הזו.

הא' בלאו: שאלתי, אם לא כדאי להחיל גם על האל"ף הזאת את מה שאמר הא' אורנן לגבי הנקודה והגרש: אנחנו מחליטים על הסימן לפי הערבית, המזה. אם אין הסימן הזה באותו דפוס אז ישתמשו בגרש, אבל על כך לא נחליט.

הא' אלדר: סימן ההמזה אינו סימן מוכר כל כך, וגם דובר ערבית שלא למד 'פוצחא' עלול להתקשות בו. אם החלטנו להשתמש בסימן הגרש עם כמה מהאותיות הערביות, מדוע לא נוכל לאמץ אותו גם כתחליף להמזה (כלומר א'): אשר לת"א מרבוטה - אף על פי שהחלטנו לקבל שיטת תעתיק אחידה הבנויה על עיקרון מסוים, הרי בפרטים בודדים (כמו במקרה של ת"א מרבוטה) דומני, שאנו רשאים לסטות מאחידות השיטה לטובת דרך סימון המבוססת על עיקרון אחר, אבל נראית לנו מתאימה יותר לצורך העניין.

הא' בלאו: אני מביא את כל העניין הזה חלקים-חלקים להצבעה. אני מעוניין שניסיים את הוויכוח ואחר כך נצביע.

הא' אלדר: לכן אני מציע, שלמרות העיקרון נרשה לעצמנו להיות גמישים בפרטים.

הא' בלאו: עניין הת"א מרבוטה בהחלט יובא להצבעה.

הא' אלדר: הצעתי היא שת"א מרבוטה תיכתב בה"א ללא נקודות, ובסמיכות - בת"ו.

הא' בלאו: לידיעתך, במלה כמו אָלָאָה - תבוא ה"א בלי סימן, אבל יש לבטאה בה"א סופית. כלומר גם בעניין זה יש דו משמעות, לצד השני. לעולם אינך יכול לצאת ידי חובת העניין; אני מדבר על מלה אשר מסתיימת בה"א אמיתית. צריך לדעת שאין פתרונות קלים.

הא' אלדר: מי שגדל עם העברית יכול להסתדר.

הא' בלאו: ומי שידוע ערבית - עוד יותר.

הא' חזן: אני חוזר לת"א מרבוטה. אולי ניתן "לצלם" את המצב בערבית על ידי כך שנכתוב ת"ו עם נקודות למעלה.

הא' בלאו: זה אינו נראה לי. לדעתי, שתי האפשרויות הן: ה"א עם שתי נקודות או ת"ו. מה שהערבים עשו, שלקחו את שתי הנקודות של הת"ו והעבירו אותן אל הה"א, איננו צריכים לעשות זאת גם אנו, ולהחזיר את שתי הנקודות לת"ו. עד כדי כך לא נהיה צדיקים.

הא' **בנדויד**: אנו שוכחים דבר אחד: שכל הקשיים שאנחנו מפחדים מפניהם, אינם כל כך רציניים, שכן במשך עשר השנים האחרונות חל מהפך גדול במלאכת הדפוס (הא' **בלאו**: אבל לא בעיתונים). יש עכשיו פוטו-פרינט שהוא פותר כל בעיה. ייתכן שכל הלבטים הרבים שלנו, שזה קשה וזה אי-אפשר, לא יהיה להם מקום, כי עד שיתפרסמו הדברים האלה יתברר שהכול אפשר.

הא' **רצהני**: הכניסו את ההצעה של מקף כאפשרות שלישית: המקף ישמש לציון הדגש (שִׁדָּה), כמקובל בכתבי-יד תימניים. המקף הוא תולדה של צורת ה"שדה" (ש), עקב שימוש הסופרים בקולמוס שקצהו עב.

הא' **בלאו**: נדמה לי שכתוב זה מאוחר מאוד. אני מכיר אותו רק מטקסטים תימניים מאוחרים. אינני טוען, ש"לא ראיתי ראיה", אך אני לא ראיתי, אלא בטקסטים מאוחרים. אנו עוברים להצבעה. הנקודה הראשונה שנצביע עליה תהיה כ"ף סופית או כ"ף אמצעית בסוף המלה. מדובר, כפי שידוע לכם, בכ (דגושה), והשאלה - אם נכתוב כ"ף סופית בסוף המלה או כ"ף אמצעית.

הצבעה

- 10 - בעד ההצעה, שנכתוב כ"ף סופית
- 4 - בעד ההצעה, שנכתוב כ"ף אמצעית

ההצעה, לכתוב כ"ף סופית - נתקבלה.

הא' **בלאו**: אנו עוברים ללמ"ד של ה"א הידיעה. הצעת הוועדה - לכתוב אותה בסוגריים; הצעה אחרת - לכתוב אותה כמות שהיא; הצעה נוספת - לכתוב מקף אחרי הלמ"ד.

הא' **צרפתי**: יש אפשרות לכתוב אות כפולה במקום למ"ד.

הא' **בלאו**: נדמה לי שזוהי ההצעה הרעה ביותר; היא מעוררת אפשרות של קריאה אחרת. מבין ההצעות, זוהי לדעתי ההצעה הבלתי רצויה.

הא' **בנדויד**: במדריך לקרייני הרדיו רשומים כל שמות הכפרים בארץ. בכל הרשימה הזאת, שהדפסתי אותה לפי הצעה שלך, היידוע כתוב, למשל, באל"ף-נו"ן עם מקף, ואחר כך - נְבִי אַנְנִי, אַנְנִי אַסְרָה, וכן אַרְרָס, אַלְלִיב, אַטְטֹר. מאז, מי שמשמש בזה, קורא כהלכה.

הא' **בלאו**: אני מעמיד להצבעה את ההצעה של הוועדה, לכתוב למ"ד בסוגריים.

ה צ ב ע ה

- 4 - בעד ההצעה, לכתוב למ"ד בסוגריים
- 6 - בעד ההצעה, לכתוב למ"ד ללא סוגריים

הא' בלאו: מי בעד הכנסת מקף, ואז נכתוב אותו תמיד, גם לפני אותיות הירח?

ה צ ב ע ה

- 6 - בעד ההצעה, לכתוב מקף תמיד, בכל מקרה

הא' בלאו: יש שתי הצעות, שכל אחת מהן קיבלה שישה קולות: לכתוב את הלמ"ד עם מקף או בלי מקף.

הא' אלדר: הבינותי שיש גם הצעה בדבר מקף אחרי אל"ף (ובלי כתיבת למ"ד).

הא' בלאו: לא הייתה הצעה כזו, כך אני התרשמתי ואין זאת אומרת שצדקתי. אתה רוצה להציע זאת?

הא' אלדר: ההצעה הזו נראית לי כפשרה בין ההצעות.

הא' אירמאי: איש לא הציע זאת.

הא' אלדר: מה דעתך על ההצעה הזו?

הא' בלאו: היא איננה שומרת על הלמ"ד. השמירה על הלמ"ד נראית לי חשובה. אתה זוכר, שקודם דיברתי על חשיבות תמונת האותיות?

יהודים במאה התשיעית, כפי שנשמר בפפירוסים, לא כתבו את הלמ"ד, אבל אלה לא ידעו לכתוב ערבית. הם כותבים - אשמס. אולם אנו מבססים את התעתיק על ידיעת הערבית.

אנו מצביעים בין ההצעה של למ"ד בלי מקף לבין ההצעה של למ"ד עם מקף.

ה צ ב ע ה

- 7 - בעד כתיבת הלמ"ד ללא מקף
- 7 - בעד כתיבת הלמ"ד עם מקף

הא' אורנו: אני רוצה לדבר בעד המקף. אני אומר שאם כותבים ללא מקף, הרי התמונה שמתקבלת אצל הקורא, שאיננו בקי בערבית, היא, שיש מלה שמתחילה באל"ף ואחריה למ"ד. מי שירצה לחפש במילון - הוא אבוד. לעומת זאת, אם יש מקף, תמונת המלה עצמה היא הרבה יותר ברורה. הלוואי שהיינו עושים כך גם בעברית לטובת רבים שקשה להם לקרוא. לפחות בשפה זו, שהיא לא כל כך ידועה ולא כל אדם יודע אותה, הנה הוא מוצא את המלה עצמה אם היא באה אחרי מקף.

הא' אלדר: אני שואל את הא' אורנו, מה קורה כאשר צריך להוסיף אות יחס על הצורה המיודעת? האם גם אז ראוי לכתוב מקף אחרי תווית היידוע?

הא' אורנו: בכל מקרה אכתוב מקף.

הא' רצהני: שיטת המקפים טובה לגבי תיבות שתחילתן אות ירחית ('קמריה'), אך לא לגבי תיבות שתחילתן אות שמשית ('שמסיה').

הא' בלאו: שמעתם נימוק בעד ונימוק נגד. נצביע בתקווה שיהיה רוב לאחת ההצעות.

הצבעה

בעד כתיבת למ"ד ללא מקף - 5

בעד כתיבת למ"ד עם מקף - 10

ההצעה, לכתוב את הלמ"ד עם מקף, נתקבלה.

הא' בלאו: לגבי ההמזה הערבית שתי הצעות: הצעה אחת - המזה; הצעה שנייה - גרש, כמובן רק במקרה שרוצים לסמן את מבטא הסותם הסדקי במיוחד. מי תומך בשימוש בהמזה?

הא' שבטיאל: האם מבחינה טכנית ניתן לסמן את ההמזה בסימן הערבי?

הא' בלאו: אם לא ניתן, אין בעיות.

הצבעה

בעד ההצעה לסמן המזה - 9

בעד ההצעה לסמן בגרש - 1

ההצעה, לסמן בהמזה, נתקבלה.

הא' בלאו: אל"ף מקצורה ואל"ף ממדודה, הצורה של הכתיב הערבי, שלפיה מציינים את הא' שבסוף המלה גם ביו"ד - לא נשתמש בה, אלא נכתוב זאת תמיד באל"ף. הוא הדין כאשר אחרי האל"ף הזו באה המזה. זוהי הצעת הוועדה. מי תומך בהצעה הזו?

הצבעה

בעד ההצעה שאל"ף מקצורה ואל"ף ממדודה הבאות בסוף מלה תיכתבנה באל"ף - 14

ההצעה נתקבלה.

הא' בלאו: מי תומך בהצעה, שמדה תיכתב בשתי אלפין (למשל: אאכל)?

ה הצ בע ה

בעד ההצעה שמדָה תיכתב בשתי אלפי"ן - 8

ההצעה נתקבלה.

הא' בלאו: נצביע לראשונה על העיקרון, שאל"ף, הנכתבת בערבית מעל האות, נציין אותה בעברית באל"ף אחרי האות. אעמיד אחר כך להצבעה את הצעתו של הא' רצהבי, שהמלה "אללה" תצא מן הכלל. מי תומך בעיקרון, לכתוב את האל"ף בין האותיות?

ה הצ בע ה

בעד העיקרון לכתוב את האל"ף בין האותיות - 14

ההצעה נתקבלה.

הא' בלאו: מי תומך בהצעה, שנוציא את המלה "אללה" מן הכלל הזה (והמלה תיכתב "אללה")?

ה הצ בע ה

בעד ההצעה להוציא את המלה "אללה" מן הכלל - 7
נגדה לא הצביע איש

ההצעה, להוציא את המלה "אללה" מן הכלל, נתקבלה.

הא' בלאו: אינני מעמיד להצבעה את ההצעה שה-**ח** תיכתב בגרש, כי לכך יש הסכמה כללית.

אני חייב להעמיד להצבעה את עניין ת"א מרבוטה. (מקובל על כולנו שת"א מרבוטה סתם תיכתב בשתי נקודות). נתחיל מן הסמיכות. יש הצעה, לכתוב ת"א מרבוטה בסמיכות בה"א בשתי נקודות; לחלופין יש הצעה לכתוב זאת בתיו, כי זוהי סמיכות.

הא' אברמסון: למה לא נקודה אחת?

הא' בלאו: קודם נחליט על ה"א או תיו, כי אם יוחלט על תיו, אין בעיה של נקודות. מי תומך בהצעה, שת"א מרבוטה תיכתב בנסמך כפי שהיא נכתבת בנפרד, כלומר ה"א בשתי נקודות או נקודה אחת כפי שנחליט, ומי תומך בכתיב בתיו?

ה הצ בע ה

בעד ההצעה לכתוב ת"א מרבוטה בנסמך בה"א בנקודה או בשתי נקודות - 6
בעד ההצעה לכתוב ת"א מרבוטה בנסמך בתיו - 7

ההצעה, לכתוב ת"א מרבוטה בנסמך בתיו, נתקבלה.

הא' בלאו: אני חוזר לנפרד. האם נכתוב בנפרד את הה"א בסימן כלשהו, או נשאיר את הה"א לבדה, למרות האפשרות, שבמקרים מעטים - באותם המקרים שיש לנו שם המסתיים בה"א מבוטאת - לא נדע, אם זוהי ה"א עיצורית או לא. המלה "אללה" אני כותב בה"א בסוף, המלה "מְלִיכָה" אני כותב בה"א בסוף, את "מְלִיכָה" אני רוצה לבטא "מליכתן". את "אללה" אינני רוצה לבטא "אללתו". האם אשתמש בסימן מיוחד של נקודה או שתי נקודות במקרה של "מליכה", כדי להבדיל אותה מ"אללה"? מי בעד סימון הה"א בנפרד בסימן מיוחד? מי מתנגד לסימון של הה"א?

הצבעה

- 9 - בעד סימון הה"א בנפרד בסימן מיוחד (נקודה או שתי נקודות)
- 3 - בעד ההצעה להשאיר ה"א ללא סימון

ההצעה, לסמן את הה"א בסימן מיוחד, נתקבלה.

הא' בלאו: עכשיו אנו צריכים להחליט, אם לקבל את הצעת הוועדה ולסמן את הה"א בשתי נקודות, או לקבל את ההצעה של הא' אברמסון, לסמן אותה בנקודה אחת.

הצבעה

- 10 - בעד הצעת הוועדה לסמן את הה"א בשתי נקודות

ההצעה נתקבלה.

הא' אלדר: מאחר שלא בכל בית דפוס מצוי סימן ההמזה, אנו צריכים לקבוע, או לפחות להמליץ, מה לעשות כאשר אין הסימן בהישג יד: האם תסומן האל"ף בסימן הבחן אחר (ואם כן, איזה הוא), או שמא עדיף להשאיר בלא סימן?

הא' בלאו: כאשר דובר על הגרש והנקודה, הייתה כאן התנגדות להזכיר את האפשרות השנייה.

הא' אלדר: אבל בעניין סימן ההמזה, שהוא סימן יוצא דופן, בולט הצורך לציין את האפשרות השנייה.

הא' בלאו: יש הצעה לומר בפירושו, שכאשר אין בבית הדפוס המזה, ישתמשו בגרש. לפני כן אמרנו, שהאפשרות השנייה מוקצה מחמת מיאוס, ואין להזכיר אותה. לכן חשבתי לא להזכיר אותה. לאחר שמר אלדר הציע זאת, אני חייב להביא אותה להצבעה. מי תומך בדעה, שכאשר ירצו לסמן את האל"ף ולא תעמוד לרשותנו ההמזה, נציע בקול ענות חלושה להשתמש בגרש?

הצבעה

- 6 - בעד ההצעה להשתמש בגרש כאשר אין המזה
- 5 - בעד ההצעה לא להזכיר את הגרש

ההצעה, להשתמש בגרש כאשר אין המזה, נתקבלה.

הא' בלאו: מכך נבין, שההמזה והגרש יצטרפו גם ליו"ד וגם לוי"ו.

הא' אלדר: אני דיברתי רק על אל"ף.

הא' בלאו: לא הבנתי כך.

הא' אלדר: הצעתי מושתתת על השיטה המקובלת בצבא (במודיעין), ובה משמש הגרש (כציון להמזה). אנו משתמשים רק באל"ף. באותיות יו"ד ווי"ו אין משתמשים בגרש; למשל: ביר.

הא' בלאו: האם לא מסתבר לסמן את היו"ד ואת הוי"ו אף הן בדרך שסימננו את האל"ף? אם נסמן את ההמזה באל"ף בגרש, כפי שנתקבל, האם ההיגיון איננו אומר שכך נעשה לגבי יו"ד ווי"ו?

הא' צרפתי: אולי נכתוב תמיד באל"ף?

הא' בלאו: אעמיד עוד פעם להצבעה את עניין הגרש על האל"ף לנוכח הבעיה של ההמזה על היו"ד והוי"ו. יש לנו אפוא שלוש אפשרויות: אפשרות אחת - שאנו מזכירים רק את ההמזה ולא מזכירים את הגרש; אפשרות שנייה - אנו כותבים גרש אחרי נושא ההמזה, רוצה לומר, לא רק אחרי אל"ף, אלא גם אחרי וי"ו וגם אחרי יו"ד; אפשרות שלישית - שכאשר אנו רוצים לסמן את ההמזה, אנו משנים את תמונת המלה, לפי הכלל שאיננו דבקים תמיד בעיקרון שלנו, וכותבים אל"ף בגרש גם במקום וי"ו ויו"ד.

הא' בנדויד: אבל הא' אלדר הוסיף אפשרות רביעית: האפשרות השלישית בתוספת כתיב מלא יו"ד ווי"ו.

הא' אלדר: לא כך. האפשרות השלישית חוטאת, כמובן, לכתיב הערבי.

הא' בלאו: אבל אל תשכח, שעל ידי כך אותה מלה עצמה תיכתב פעם בצורה זו ופעם היא תועבר לכתוב אחר לגמרי. כאשר לא תרצה לסמן את האל"ף תכתוב וי"ו ויו"ד, וכאשר תרצה לסמן את האל"ף העיצורית, תכתוב אל"ף. כלומר, יש כאן חיסרון.

הא' רצהבי: השיטה השנייה והשיטה השלישית קצת מסוכנות, כי יחשבו את הגרש ל"צמה" (קיבוץ העברי).

הא' בלאו: מי תומך בשיטה א', זאת אומרת - שכאשר רוצים לסמן, משתמשים בהמזה? אם אי אפשר לסמן בהמזה, מי תומך בגרש גם אחרי יו"ד וגם אחרי וי"ו? (הערה: אם הצעה א' איננה יכולה להתממש, יש לבחור בין ב' וג')

הא' אורנן: צריך לנסח - "מי תומך בהזכרת אפשרות 2 או אפשרות 3?"

הצבעה

- 4 - בעד הזכרת אפשרות 2 (כותבים גרש לא רק אחרי אל"ף אלא גם אחרי וי"ו וי"ד)
- 2 - בעד הזכרת אפשרות 3 (תמיד אל"ף בגרש)
- 8 - נגד הזכרת אפשרויות נוספות (אך ורק המזה)

ההצעה, לכתוב רק המזה, נתקבלה.

הא' בלאו: נתקבלה ההצעה, שנכתוב רק המזה, מבלי להתחשב בקשיי ההדפסה. על כן נכתוב: רא"ס, ב"ר, ב"ס, מא"א.

עכשיו השאלה היא, כיצד להשתמש בסימני ניקוד ערביים, זאת אומרת, כאשר אנו רוצים לכתוב דגש, למשל. עניין הדגש מסובך מאוד, כי דגש בא גם באותיות אשר בעברית אין העין סובלתן בדגש. השאלה, אם נשתמש בַשְׁדָּה, זאת אומרת, שוב בסימן מיוחד. שוב יש לנו כאן שתי אפשרויות. כפי שמר רצהבי הזכיר, בכתבי-יד תימניים מאוחרים, עד כמה שידוע לי, כותבים לפעמים כעין סימן רפה. אני רוצה להציע, שנכתוב במקרים כאלה שְׁדָּה, ושוב ניתן למכונה לשבור את ראשה, כיצד להתגבר על הבעיה, אם אין סימן השְׁדָּה מצוי בבית הדפוס.

הא' אמיר: יש הרי דגש גם בעברית.

הא' בלאו: יש לנו בעיה של אותיות שאינן מקבלות דגש.

הא' אמיר: אם יש דגש ברי"ש, ידעו שזה לא מן העברית.

הא' בלאו: אני יודע, שיש צרות גדולות בעניין זה. לפי ניסיוני, קל למדי להסתדר עם השְׁדָּה.

הא' אורנן: נקודה בעברית מסמנת לא רק דגש. למשל, היא מסמנת מבטא קשה. שְׁדָּה פותרת את הבעיה. נניח שתרצה לשים נקודה בפ"א, אם אתה שם שְׁדָּה, אין בעיה.

הא' בלאו: אתה צודק. אין לנו בררה אלא להשתמש בשְׁדָּה.

הא' צרפתי: רוב תושבי המדינה, כולל אותי, אינם מכירים כתבי-יד תימניים. להשתמש בסימן של רפה בכוונה הפוכה, לא מתקבל על הדעת.

הא' אלדר: האם הדגש הוא פונמאטי? (הא' בלאו: כן!) יש, כמובן, אפשרות לא לסמנו כלל, אף שהוא פונמאטי.

הא' בלאו: הנורמלי הוא, שלא מסמנים. זה ברור. אבל מה יקרה באותם מקרים, שרוצים לסמן? אז הרצוי הוא להשתמש בשְׁדָּה. אני חושב, שזה מקובל עלינו. מובן מאליו, שבשעה זו לא אביא את התעתיק של ה־v וה־w בעברית. יש שם בלבול. ולא רק שיש שם בלבול, הוועדה לדקדוק החליטה בשיבתה האחרונה לבדוק עוד פעם את כל העניין, ואתם תקבלו הצעה שונה לחלוטין.

הייתי רוצה שנעשה שני דברים, למרות השעה המאוחרת, והאחד הוא עניין הכ"ף הדגושה. הוועדה מציעה שהכ"ף תהא דגושה בראש המלה ואחרי שווא נח, ורפה אחרי תנועה, כגון: כימיה, אבל ביוכימיה (בכ"ף רפה).

הא' **מלצר**: זהו בעיה גדולה ורחבה. אני רואה בדוגמאות שהובאו, שיש מגמה להטיל את הדקדוק העברי או חלק של הניקוד על מלים לועזיות, וזה מכניס בלבול גדול. מלים זרות צריכות להישאר בצורתן ובכתיבן מלים זרות. קשה לרופא מנתח, שהוא יודע כי הוא כירורג, לומר: אני עוסק בכירורגיה. לא כל רופא יודע מהו שווא נע ומהו שווא נח. בעניינים האלה צריכים לדון מחדש, ועם הרבה דוגמאות. עוד לפני שעה הצעתי לסיים את השיבה. זהו ישיבה של ארבע שעות פחות רבע, וזה כנראה שיא.

הא' **בלאו**: לא, זה לא השיא. עברנו את השיא הזה מזמן. אך אני מבין שלא נעסוק בזה היום.

ה.

הא' **בלאו**: יש עניין, שאנו חייבים לעסוק בו, והוא עניין הבחירות למנהלה. הרשו לי להזכיר את סדרי הבחירה: חוץ מן הנשיא וסגן הנשיא, בוחרים חברים לארבע שנים. אחרי ארבע שנים החבר איננו יכול להמשיך ולשמש במנהלה, אלא כעבור תקופת צינון של שנתיים.

הא' **מלצר**: הרבה חברים עזבו את הישיבה. זה נוגע לכל החברים. למה לעשות זאת בחטיפה? זה בהחלט לא בזמנו. זה לא הזמן לקיים בחירות.

הא' **בלאו**: מה הבררה?

הא' **מלצר**: למי יש זכות בחירה?

הא' **בלאו**: זכות בחירה יש לכל אחד. זכות להיבחר יש לחברים שלא סיימו עכשיו קדנציה של ארבע שנים במנהלה. הא' קדרי הוא החבר היחיד שסיים ארבע שנים במנהלה.

הא' **אירמאי**: מוכרחים לקיים היום את הבחירות?

הא' **בלאו**: אני חושש שכן. אין בררה. יש שני מקומות פנויים, ואני קורא שלושה שמות שהוצעו במנהלה: מורג, מירסקי ורצהבי.

הא' **רצהבי**: אני יוצא לשבתון.

הא' **בלאו**: נותרו שני מועמדים - מורג ומירסקי. האם יש הצעות נוספות?

הא' **אירמאי**: אני מציע את הא' אורנן.

הא' **אלדר**: אני מציע את הא' אמיר.

הא' אמיר: אני מציע את הא' גולדנברג.

הא' גולדנברג: אני עמוס למדיי בוועדת הדקדוק. אני מסיר את מועמדותי.

הא' בלאו: העומס על חבר המנהלה קטן מאוד.

בחירות

הא' בלאו: את מספר הקולות הגדול ביותר קיבלו שלמה מורג ואהרן אמיר. אני מברך אותם לבחירתם למנהלה.

אני מודה לכם על סבלנותכם ועל כוח העמידה (או הישיבה) שלכם. בכך אני נועל את הישיבה.